

۱۶ ذوالحجه - ۱۳۳۴ سنه

۱ اوكتابر - ۱۹۱۶ سنه

شورا دىر والرىغ حادىر

حسین افندی فیضخان

(باشی ۱۸ نچی عددده)

آگاذیل کبک بر کتاب یازمش ، آنده هم کوب تراجم بار. و بو نوع تورلی کتابلر بار. بو اش ایله اشتغالمنگ سببی* اولاشونده نیندی کتابلر باریسن بلهک، لزومی بولغانده استفاده ایتمک، ثابا انشاءالله کیله چک یای ده دخسی طرفکر کرغه زیارت قیلسه هم خراجات راه بولسه ایدی دیمکدر. قسم تواریخده انشاءالله بو رساله مزگه یاردم بیرلک سوزلر تابلور دیب اویلانادر. لکن حاضرنده هم مادهلر یبارلک بولدی، حسن ترتیبده گنه اش. اول، قولمدن کیلماز دیب قورقام. بو عدم تکفیر اهل قبله حقنده بیک چیشنوب سویله شرلک قدر مادهلر بار، آشغوب بولماز. انشاءالله بویاز تمام ایثارمز. فصول سته بزم اونویور سیتیده هم بار کچی. معاندلرنی اسکات مقصود ایماز بلکه شوندن فائده لنوچی کشیلر بولور. امام حا کم شهیدنگ «منتقی» کتابی امام محمدنگ « نوادر» کتابلرین جمع و نقل گه موضوع، « کافی» کتابی مبسوط و جامعین مسئله لرینی جامع ایکانلگی کشف الظنوندن هم آگلاشلنه در. لکن غلبه جهل و کساد علم سببلی مقدمین کتابلرینی مهجور ایتمشلر. حاضر آنلرنی تابوب مجلدلرینی کوررگه تله سهک عاجز بولورسن. ابن همام نقل بانده ثقه ایدیکننده سوزمز یوق. لکن روایتلرینی شول کشیلر کتابلرینک عینلرنده کورمکینی کوکل آرزو قیله در. هرچه صبر ایتوده ضرر بولماز. سزار یبارگان خطلرنی، روایتلرنی بر گه جیبوب شول رساله ایله صاقلیم. ابن خلدوندن حاشیه گه یازار ایچون کیرهک سوزلرنی انتخاب قیلوب بتردم. « کشف الظنون» مقدمه سنده هم معقول سوزلر کوب، آنلرنی ده یازمقچی بولام. جنابلر کر ایله کیکاش قیلنور، بلکه اوچ دورت ورق بولسه ده تاریخ اسلامنی ده اجمالا شونده درج

(۲۵) بسم الله الرحمن الرحيم. استاد اکرم اجل امجدنک عبثه فلک مرتبه لرینه بعداز رفع مراسم عبودیت و بنده کی سلام سنه الاسلام ارسال ازلنور. بنده لری مع متعلقات سلامتلمز. جنابلر کوردن اواختر رمضانده محرر مکتوب معارف اسلوب واسلاف کر ایزدن بولغان ائمه عظامدن عدم تکفیر اهل قبله حقنده بولغان نقول معتبره حقا که لوح زرین اوزرینه یازلورغه لایق روایتلر اسعد ساعتده رسیده دست تکریم اولندی. جزا کم الله خیر الجزاء. فی الواقع علما امتعز انبیاء بنی اسرائیل کیندر. نه قدر خلق اللهغه شفقتلوردر. لکن بو آرزوده ایکنچی مانع بولوب رساله مزنی ترتیب قیلورغه وقت یوق آفادیمیه ده بولغان کتابلرغه فهرست ترتیب ایتمک ایله شغله نم. بر ایکی کوندن ادبیات قسمی انشاءالله تمام بولور. بو قسمده ۱۸۰ قدر دست خط کتابلر بار. اکثری دواوین شعرادر. دیوان متینی و ابی نواس، بحتری و ابی تمام وغیر هم کبی هم مجموع تراجم ادبا ایله آنلرنک محاسن نظم و نثر کتابلری، خریده عماد کاتب کبی کتابلر و قصائد مشهوره مثلا برده، همزیه، قصیده ابن فارض و بو مقوله کتابلر در. موندن صوگ تواریخ قسمی بولاجق بوغای. متأخریندن یعنی مائه حادیة عشرده شهاب الدین الخفاجی علم ادبده امام بولسه کیرهک. اوز عصرنده اوزوندن بر عصر مقدم بولغان مشاهیردن ادبده حظی بولغانلرنی جمعه ده متکمل «خبایا الزوایا» اسملی کوب نفیس کتابی بار. تعالی و عماد کاتب یولنده یورمشدر. آندن صوگ امین الدین المحجی

قیلنسه یارامازمی؟ تا که بنی جنس مزنگ عصیتی حرکت که کیلمازمی ایدی؟ اونیورسیتیت خدمتلمزده بار. شول اوزلسانمزنگ قواعد نحو به و صرفیه سنده بر کتاب یازوب ایدم، اوقوغانم صاین توزه تورگه ویا محو و اثبات ایتهر که حاجت کورنه، اول هم بر آز و قتمنی آادر. اول بر نوع هنر بولوب غیرلر که برده تقلید ایتی حتی آنلرنک کتابلرینه نظر صالحی ترتیب قیلدم. شاگردلرمز تحسین قیللر. حضرت علامه ابوالنصر تصانیف شریفه لرینی کوره سم ییک کیله در. فی الواقع کامل آدم بولغان بولسه کیره ک. اواخر ره ضانده مکتوب خط کورغه جوابلر: «تورانلر، ایرانیلرینی اسیر ایتوب تکفیر قیلولری جاده شرعدن بیرون ایدیکنی و بو افراط، ایرانیلرنک سواد اسلامدن آیرلقلرینه سبب بولدی» دیولمش مضمون تاریخ خیرالله و تاریخ جودنده بار ایدی. یا کیدن یا کئی کتابلرینی ییک ذوق ایله مطالعه ایتدیکم سببندن مذکور تاریخلرنی آقادی میه دن آلب یازوب یباردم. خورشید افندی، دولت طرفندن روم ایله ایران حدودینی قطع و قرار ایتمک ایچون یبارلمش ذاتلرنک بری بولوب شول یرلرده متصل اوج دورت یل یورمشدر. کوب علمده بهره سی بار. آنک کتابینی عاریت آلب اوقوب چیقدم. شول یرلرنک آب و هواسینی. انهار و جبلینی، ایللرنک عوائد و مذهب لرینی یازوب روزنامه قیلمش. شول آراده مین یازغان مشایخ حقه نده سوزلری خاطر مده قالمشدر. حاضرنده تحصیلی ممکن توکل. اول: «بغداد، گرچه علم ایله شهرتی باردر، اما واقع و نفس امری عالمی کوب یوق» دی. بلکه کامل عالمی یکی کئی که حصر قیللر. ابراهیم الحیدری نی بلیم، حنفی المذهب سنی الاعتقاد توکلمی ایکن؟ «جواب» غزته سی آنک سوزینی قبول ایتلر. «مسائل مبحوثة عنها» می یا که «مسائل مبحوثة عنها» می؟ حقه نده بولغان مناظرده محرر «جواب» احمد الشدایق اولگی سنی لحن که نسبت ایله سوکینی تصویب ایتکان ایدی. ابراهیم الحیدری هم بو طوغروده احمد الشدایق طرفنی تصویب ایتوب قواعد عربیه نی بیان ایتدی. مذهبی نی بولسه ده بولسون اما اوزی فنون متنوعه دن خبردار آدمدر. بر هندی عالم ایله هیئت، هندسه، طبیعیات و آلهیات هم ده غیر فنون طوغر و سنده بولغان مناظره سی ده «جواب» ده یازلدی. هرچه باخبر آدم بولسه کیره ک. جبرتی الف کاملدن دیگان بولسه خطا ایتکان بولورم. اول، الله اعلم ۱۲۲۸ سنه لردن بولسه کیره ک. الف کاملدن توکل. «نصیف، مسلمان بولدی» دیه ایشتولگانی بوق، بزم نوفل کافر ایتلر هم ده: «نصیف، احمد فارس قدر صاحب معرفت آدم توکل آنچق خدای داد کبی عربیتده یاخشی بهارتی بار، لیکن علی وجه التحقیق توکل» دی. خواقین حقه نده

بولغان نقل و تحقیق آنکرنی ترجمه ایتدروب باصدمقر معقول. اثبات قیلورغه ممکن بولغانینی اثبات ایتوب شبهه لی اورنلرده تحقیق قیلورغه کتاب بولماغانلغنی یازکر. انشاء الله کیره ک کتابلر نی پیتر بورغ آقادی میه سندن و اونیورسیتیت آرقلی آدری ممکن بولور. سزدن رجا بودر: اول رساله کردن ۳۰-۴۰ نسخه آبروب طبع ایتسونلر، موندی عادت بار. آنک بهاسی ۳-۴ تنکدن آرتق بولماز، اول صورتده منفصل بر رساله بولور، موندی غی عالمی که مین هم کورساتورمن. داملا غیاث الدین حضرتلری انشاء الله امام بولور، درس آیته باشلا دیمی؟ الله آبروی بیرون! منصب افتاغه کئی انتخاب ایتمک اشی میسنرستواده دیب ایشتم. انتخاب اوفاده بولوب هر طائفه دن کشیلر بولمقنی ترجیح قیلمقچیلر ایمش. عجب! قازان بایلرینگ سوزلرینی قبول ایتمازلرمی؟ کویک محمدجان... نك میگا استاد بولغانی یوق. اول بیچاره آندی کذبنی اختراع قیللر بلماز لیکن «قابان کولینی بب ایله کولک که آصقانلر» دیب خبر ویرسه لر اشانور.

الحقیر حسین ۱۹۰ شوال ۱۲۸۱ سنه (۱۸۶۵ یل مارت باشنده).
(بو مکتوبدن اهمیتسز بولغان اوج سطر عبارت گنه توشردی).
۲۶) جناب معالی و فضائل انتساب استاد اعظم. منصب افتاغه الحاج ابن توکیل مقرر بولمقی اقرب احتمالدر. ایکی اوج جمعه طرفنده اشی تمام بولور.

۲۹ مای ۱۲۸۲ نجی یل. (۱۸۶۵ نجی یل ۱۵ نجی محرم).
۲۷) فضائل پناه معارف اکتتاه استاد امجد! جناب کورغه وداع ایتدیکم سوکنده ۴ نجی کونده «کیام» اولینه کیلوب یتدم. اول وقتدن یرلی قمز ایچوب یاتام. بو یل قمز ییک یاخشی، هوار گوزل، یغمورلرده آز توکل، صبان ایگونی، پچان، اومارتا ایچون یل کیلشدی دیب خلقلر زور امیدلر ایله شادلانوب طورالر. اوزم کوکلم تله گانچه طورام. یوتکرووم کلیا بتماسه ده خیلی آز ایدی. یوزم رنکی یاخشیراق. قونمده آرتوغراق، هرچه صحتم یاخشی سیزله در. خدای تعالی شفا عاجل بیرسه ایدی. ۱۵ نجی سنبله که قدر بو طرفلرده قالسام کیره ک. ۲۹ نجی محرمده یازغان مکتوب کورنی آنچق ۱۵ نجی صفرده آلم. اوفاده اوزاق یاتقان بولسه کیره ک. مکتوب کورگه بناء اول غراب کیلوب قایتقان بولور. یارین اوحدی که خط یازام. مفتی حضرتلری بو وقت غه چه «کیل» ده طورددی. بو کونلرده کوچوب اوفاکه باراجق. اوزینک راینده ثابت و وسوسه لردن متزلزل بولمی طورغان آدم کورله در. اوتکان یل او یلاغان فکرلرنده ثابت گنه توکل بلکه احسن وجوه اوزرنده فعل که کیتورمک حقه نده عزم ایتمشدر دیب ظن قیللم. مینم قمز ایچوب فائده لنمکم حقه نده کوب عمخوارلق کورساتدی. «رساله نی

تيزرهك تمام ايتوب البته بو كوزده باصدمرق لازم» دى. اهل اسلام ايچون نافع اشركه مقدورى بولغان قدر كمال سعي ايته چك، حتى كندى جيبندن هم اموال صرف قيله چق بولادر. الحاصل ياخشى فكرلى بار. خدای تعالى ياردم بيرسون؟ سلامكزنى و تهنيكزنى يتشدردم، ممنون بولدى. الله تلهسه سنبله باشلرنده «اواڤا» كه باروب برهفته قدر آمده اقامت ايتارمن. حسين بن فيضخان. ۱۷ نچى صفر ۱۲۸۲ نچى يل، (۱۸۶۵ نچى يل ۳۰ نچى ايبون). ۲۸) مجاس بركات موفور استاد اكرم و تحرير افخم! جناب حكيم مطلق لطفينه تابشردلق. حالم غايت ضعفده. اونيوبرستيت نچالستواسى خيالمه كلمگان لطف و مرحمتلر ايتديلر. قشنگ ا كشرينى خدمت كه يورماومدن اغماض ايتولرندن باشقه بر بهانه ايله

اسمنده قزى برله «پيتروغراد» ده طورادر ديلر. اگرده موني بلدگان بولسه ايدى ۱۹۱۴ نچى يلغى سفر مده موسى افندى يولداشلى برله اوشبو خانون طوراً طوران اورتى زيارت ايتكان و حسين افندى احوالينى صوراشقان بولور ايدم. بو خاتوننگ سلامتنگندن فائده له نوب حسين افندى حقهده تفيشلر ياصا ايدى باشلرمز اوستلرينه توشه طوران وظيفه در.

دوما اعضاسى سر عسكر سرتانوف و اوشبو جايدده صوغش يرنده اولدرلگان راويل افندى سرتانوف حسين افندينگ، عائشا اسملى قزندن دناغه كيلگان بالاليدر.

د. ف.

حسين افندى فيضخانى نك قول يازورى.

پيش آيغه ۱ نچى آپريلدن ۱ نچى سينا بر كه چه اوتپوسقه بيرديلر. آندن علاوه اوچيوزاغات بيرديلر. بو خصوصه التماس قيلماوغنه توكل بلهكه ايهام قيلديغم حتى خاطر مه كيلگنى ده يوق ايدى. بو آوردن بيگروهك وسوسه و خيالات و غموم آلامى هر بر مرضدن آغر ايمش. اكر اهليه منگ حسن خدمتى و يواتولرى بولماسه ايدى خيالدن بتمش بولور ايدم. الهى دنياده و آخرتده يوزى آق بولسون! بو قدر ميگا آورو حالده خدمت قيلدى كه آز خاتون بو قدر صبرلو بولور. خدای تلهسه آپريل باشلرنده پيتربورغدن، چيقارم. مسقواده برر هفته و نيژنى ده برر هفته طورسام كيرهك. بر آز ير كيكان صوك قارنداشلرم يانيزنى كه ويا كه ليسكو كه قارشو كيلوب آلورلر. سز نك يورغان خدمتلر كزندن هيچ برينى قيله آلامدم، فضلكردن عفو موجودر. ولد عزيزكر بها الدين فوتينه بيك متأسف بولدى. حق سبحانه و تعالى شفاعتچى قلسون. المخاص الحقيه حسين بن فيضخان. ۲۰ نچى مارت ۱۶۸۶ سنه (۱۲۸۲ نچى يل ۲۵ ذوالقعدة)

حضور بركات موفور استاذ اكرم و تحرير افخم كا مراسم خلوص و بنده كارغ بعدنه كسانه احوال حقيرانى عرض ايتكده تصدى اولنور آپريل نك باي كوشنگ بيطر بوردن صيفغوب هم كون قدر سكوده توروب عجمي مايره وطن اصليرغ سالمايتموم قايتماعندن يور يعغورلا كوب بولوب منم اوجون كوب بخيشه حوالا بولغانى يوق حتى بيطر بوردن صيفغان وقت غرضيتم حاضرده قوتم آزارق و بطاقت كد بار بوكونلرده قزم بولوبتيدر قز اچباشلاب بخيشه حوالا بولوب شونزه اميد يوقسه بنده ي ضيف بولورم آواز هم يوق خير طعام نك لذتى و اشتها هم بار ملا عبدالهلام غرضت ايتسنگر آلب قايتموغه مصلحت كوردوك چونكه اوزيم خدمت ايتار كشته يوق كسانه عرض احوال ايله استجاب دعواتنگر غرضيله و قز ناچيراز تسويله نيمهارت اولنور

الحق حسين بن فيض

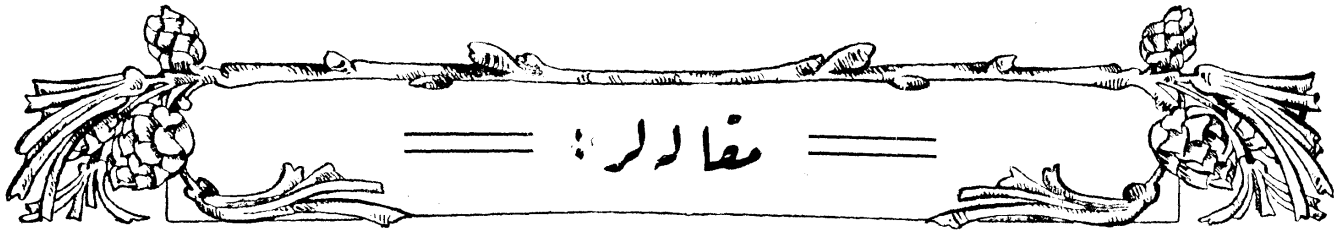
۱۲۸۲ / ۲۵ ذوالقعدة

بو مکتوب مرجان حضرتلر نيه يانلمش و توباننده اياچنى قلم ايله يانلمش جمله، مشا ر الله مرجان حضرتلر نيگدر ، رعناء الدين بنه فيض الدينه.

مرجانی حضرتلری موننگ مکتوبلرینی جیوب بارغان. حسین افندی اوزی ده مرجانی مکتوبلرینی تلف ایتمی همه سینی صاقلاب بارغان بولسه کیرهك. لکن بو مکتوبلر قای یرلرده قالغان و کیملر قوللارینه توشکاندرد؟ بو اثرلرنی دناغه چیقارسلر علم و ادب اهلالری بيك شادلانور، هر برینى اوقوب استفاده قيلورلر ايدى. ايسكى اثرلرننگ ياشرلوب طورولرنده فائده يوق. يانو و باشقه چه فضالرغه اوچراو كك الوغ محذورلر بار.

حسين افندينگ خاتونى فاطمه، يحيى و هاپوف قزى بولغانلغى معلوم. بو خاتون بو كونده سلامت، امينه

ربا حقه

ربای نسیئه (١)

مونه شول یولده بر آدم بولسون اوچون شوشی ایکنچی نوع بورچ معامله سنده فائض تعیین ایتونی فقیهلر ننگ «قراض» آتاغان نرسه لرینه تطبیق ایتهرکه و شول اسم بله آتارغه مجبور بولدم. یوقسه شول نوع بورچدن فائض - اوسمک آونگ جوازن درستلگن اثبات ایتمهک اوچون آنی «قراض» آتارغه محتاج بولغانلقدن توکلدر. شول معامله ننگ نی اوچون قراض بولوون شول اورنده سویله مه دک: چونکه شول مسئله بردن صرف فقه مسئله سی؛ ایکنچیدن کیله چکده آنک جوازی اثبات ایتله چک. اوچونچیدن فقه دن خبری بار آدم لر که شول معامله ننگ قراض معامله سینک اوزی بولووی یه شرن توکلدر. تیک آنده معتبر بولغان بعض بر شرط لر غنه بو معامله ده یوقدر. ساتو اوچون بورچقه تاوار آو، باقیه لردن آقچه آوب بر بر اش باشلاو، گرچه بر شرکت اسمندن بولماسه ده، زاوود، فابریقه کبک نرسه لر طور غزو ایچون بورچ آو همه سی قراض تحینه کره در.

قراض معامله سنده بر قدر فائض آلمق یوقاروده سویله دکمز کبک اخلاق جهت ندن ده کراهتی یوقدر. زیره شول بورچ فقط فائده ایتو املی بله گنه آونادر. بر آدمگه اوز مالکنی، فائده ل نسون ایچون هیچ بر عوضز بیرو یوک بر احسان بولسه. سینک مالک بله تابقان فائده سندن سینده فائده نمک اوز حقکنی آوغنه در. یعنی شول صورتده سرمایه سیندن، اش بله مال اوسدرو ایسه بورچ آوچیدن. زمانغزه قولندن اش کیلورلک هیچ بر آدم، قولنده غی مالندن ضرر ایتکه کنی یوقدر. ضرر ایتدی ایسه اوز قصورندن بولا چاق. شونک اوچون آندهی واقعه لر بله معارضه قیلمق اورنلی توکلدر.

لکن بورچ معامله لرندن برنجی نوعغه کیلگه نده مسئله باشقه نوسنی آلا. چونکه بو صورتده بورچ آو، آلتغان مال بله فائده له نو، صوما آرتدروون یگره ک حاضرگی حالده باشقه توشکن قیین حالدن قوتلو اوچوندر. شونلقدن بوندهی صورتده واقع بولغان بورچلردن

(١) باشی ١٨ نجی عددده

اوسمک آلمق، اخلاق نقطه سندن قاراغانده بیک اوك مستحسن بولوب ییتمیدر. چونکه فقیرنک شول حالتده فائض - اوسمک توله ووی آنک اوچون خیلی آوردر. شونک اوچون شارع کریم حضرتلری بوندهی ضرورت بله آونغان بورچلیرغه یکلک ایتهرگه اوز امتن تشویق ایته ایدی. ربای نسیئه دن منع قیلووی، بورچ مقابلته رهن بیرلسه مرتهن - رهن آوچینگ رهن بله فائده له نوون درست کورما ووی فقیرلر نی حمایه و آلر نی ظالم بایلر قولینه توشون صاقلو اوچون ایدی. رهن بله فائده له نو، ربای نسیئه آو فقیرلر نی گوره له ته تالاو، آچق صورتده جبر و ظلم بولغانغه جناب حق حضرتلری اوزی ده، رسولی ده بو معامله دن قطعی صورتده طیغان ایدی. لکن بورچ آوچینگ بورچقه آونغان مال بله فائده له نووی مقابلته آلتدن بر قدر اوسمک آو، شول اوسمک عدل بولغانده ظلم توکلدر. درست بو صورتده فائض - اوسمکدن باشقه غنه بورچ بیرو شرع نظر نده بیک ممدوح اشدر. لکن شونک بله برابر هر کمنگ اوز مالی بله فائده له نور که حق بولغانلقدن بورچقه بیرگن وقتنده بر قدر فائده آودن ده شرع منع قیلمی. شونک اوچون قرآن کریم ده بورچ مسئله سی تفصیلا سویله ننگه نده اوسمک آو مسکوت غنه قالدیرلغان. جناب رسول حضرتلری ده شول طوغروده سلما ده، ایجابده بر سوز سویله مه گان. درست قرآن کریم ده ربا حقه ده سوزلر بار. فقط شول سوزلر ربای نسیئه حقه ده غنه بولوون یوقاروده کوروب اوتدک ایدی.

خصوصا شریعت اسلامی ننگ تعلیماتینه کوره ملک ثابتدر، محترمدر. هر انسان مشروع یوللر بله مال حییارغه حقیدر. ایدی ملک مشروع بولغانلقدن صوک گرچه بیک تیوشلی بولسه ده هیچ بر انسان اوزینگ شرعی ملکن. مالن فائده له بوب طورر اوچون باشقه سینه بیررگه مجبور توکلدر. اول اوزینگ شرعی حق بله فائده له نور که هر وقتده حردر، اختیار لیدر. شونلقدن باشقه سینه فائده له نور اوچون مال بیرسه ده آلتدن اوزینه ده فائده آلا آادر. یعنی بو صورتده فائض - اوسمکدن باشقه بیرسه احسان ایتکه ن بولادر. اوسمک بله بیرسه اوزینگ مشروع حقن آلتان بولادر. هر ایکسی درستدر. فائض - اوسمکدن باشقه بورچ ننگ درست بولووی سویله ب طور ماسلق درجه ده آچقدر. بو طوغروده

اختلاف بولماسه كیرهك.

اوسمك - فائض آونگ مشروع بولونيه كيلگه نده اولا : شول اوسمكنى آودن مانع بولغان نص ، كتابدهده ، سنتدهده بوق . بومسئله ايندى يوغانده ائبات ايتلدى . درست ، كوبرهك فقيهلر بورچ اوچون اوسمك آودن منع ايتكهنلر . فقط آنلرنك شول منع ايتولرينه سبب : كتابدهده مذكور ربا حقتدهغى آيت كريمهلر مجمل بولوب آنلرنى حديث شريفلر بيان و اول حديثلرده معللدر فكرينه كيلولريگنه در . حالبوكه بز ايندى فقيهلرنك شول دعوالرينك درست بولماغانلغن يوغاندهده كورسه تذك . شونلقدن فقيهلر ، بورچ اوچون فائض آو ممنوع ديسه لرده شول سوزلرينه عقل نظر نده متبىر بولورلق شرعى دليللرى يوقدر ، بتون استدلاللرى باطلدر . ايندى بورچ يوروب فائض آلق شرع طرفندن منع قيلنماسه آنك اباحتى ثابت بولادر .

ايكنچيدن ؛ آتون كوش كبك ماللر ، شرع نظر نده اوسكوچيدر ، استهسه بالفعل اوسسن ، استهسه اوسمه سن اول جهتكه شرع اعتبار ايتميدر . بلكه آنك نظر نده آنلر هاما اوسكوچيلدر . مثلا : زكاتنگ لزومى اوچون مالنگ بالفعل اوسووى لازم توكل . بلكه اوسهرك مدت - بر ييل ئيله نيه نسي خواجه قولنده قالووى يته . شول بر ييل اچنده مال برده اوسمه سهده هاما زكات آونادر . مونه شرع شريفنگ شول حكمينه كوره ؛ بورچه بيرلگن مال ، مدين - بورچلنك قولنده اوسدى . مونه شول اوسمك مال خواجه سنقيدر . آنك آديغى شول اوسمك اوزينك مشروع حقيدر . بنا عليه بورچ يوروب فائض آلق اوز حقتكى ، مشروع حقتكى آلق وفائض يروده باشقه سينك مشروع حقن بيرهك در . بو اورنده هيچ بر تورلى ظلم و حقسزلق مترتب بولماس .

شرع نظر نده بورچه بيرلگن مال ، مدين - بورچلنك قولنده اوسدى . شونلقدن بورچه بيرلگن مالدن اوسمك آلق اوزينك مشروع حقن آودر ديدك . حالبوكه شول مال ، مدين - بورچلى قولنده اوسمه كان بولسهده هاما فائض آلق مشروع بولور ايندى . زيره شرع نظر نده وقت مقومدر . مثلا : بر يورت بريلغه اجاره كه بيرلسهده اجاره كه آوچى آدمنگ فائده له نوويه ايرك قويلسه ؛ گرچه اجاره چي فائده له نه سهده هاما اجاره حقى توله ركه مجبوردر . بورچه بيرلگن ماله شول قيبيلدندر . يعنى مالنگ بورچ آوچينك قولنده طورو مدنى مقومدر . شول مدت اوچون فائض آلق ، اجاره كه بيرلگن يورتدن فائض آلق بكيگنه در . ايندى شول تقديرده فقيهلرنك بورچ يوروب فائض آونگ حرمتن تعليل مقامنده كيترگن « بيرلگن مالدن آرتق آونسه ، شول معامله ده آونغان آرتقلغه عوض بولميدر . عوضسز بيرلگن

آرتقلىق - اوسمك ربا و حرامدر » دليللرى باطل بولوى آونلانسه كيرهك . زيره شول اورنده بو آرتقلىق - اوسمك عوض مقابلينه در .

بورچ يوروب اوسمك - فائض آونگ جوازن شوننگ كبك بيك كوب شرعى دليللر بله اثبات ايتهرگه ممكن بولسهده بو اورنده شول قدر بله اكتفا قيلندى (۱) . ايندى شارع كريم حضرتلرينك اوزينك بورچ معامله رينه كيلگه نده كوره بز : جناب رسول حضرتلرى آلمان بورچلرى اوچون فائض - اوسمك بيرگان . درست بورچ آلمان وقتده آنك اوسمك بيرونى شرط ايتووى معلوم توكل . فقط بورچن توله گه نده بر قدر فائض - اوسمك بيرووى قطعى صورتده ثابتدر . مونه رسول الله نك بورچلرندن بعض واقعه لر : نووى روايتنه كوره : جناب رسول اكرم حضرتلرى بر يهوديدن معين وقتده توله و شرطى بله بورچه خرمة آلمان ايندى توله و وقتى يته رگه بر ايكي كون قالغاج مذكور يهودى كيلوب جناب رسول حضرتلرينك ايزووندن توتوب : يا محمد بورچمنى اوتسهك ايكن ، سز عبدالمطاب بالارى هر وقتده بورچنى كيچكدره سز ديدى و آچو بله جناب رسول حضرتلرينك يوزينه قارادى . رسول اكرم حضرتلرى عمر بن الخطابقه يهودينك بورچن اوتهرگه هم ده يكرمى صاع آرتدروب بيررگه قوشدى . عمر حضرتلرى ده جناب رسول حضرتلرينك شول بو يروغن بيرينه يتكردى .

بخارى روايتنه كوره : جابر بن عبدالله رضى الله عنهما حضرتلرينك جناب رسول حضرتلرندن آلاچاغى بار ايندى . جناب رسول حضرتلرى شول بورچنى جابرگه اوته گه نده بر قدر زيادت - اوسمك بيردى .

مسلم روايتنه كوره : جناب رسول حضرتلرى بر آدم دن بورچه ده وه آلمان ايندى . مذكور آدم بورچن صورى كيلگن چاقده جناب رسول حضرتلرينك اوزى آلمان ده وه سى كبك ده وه تابلامادى . شوندن صوك جناب رسول حضرتلرى اوزى آلمان ده وه دن بهاليراق ده وه بيررگه قوشدى .

بخارى و مسلم روايتنه كوره : بر سفردن قايتقانده جابر اوزينك ده وه سن اوياگه قايتقاج توله و شرطى بله جناب رسول حضرتلرينه بر اوقيه آتون برابرينه ساتدى . مدينه كه قايتقاج جناب رسول جابرگه ده وه حقى بولغان بر اوقيه نى توله دى هم بر قراط آرتق بيردى .

مونه شول معامله لرگه كوز سالسه ق رسول اكرم حضرتلرينك

(۱) حرمتينه نص بولماغان نرسه نى اثبات ايتوب لله بى قدر دليللر ، حجت كيرتمك عبندر .

ابن عمر ننگ بر ده وهنی کوتاهر که دورت ده وه برابرینه آووی مذکوردر .

موطأ صاحبی ابن شهابدن بر حیوانی کوتاهر که ایکی حیوان برابرینه آو نیچک دیب صورانگان ایکن، ابن شهاب حضرت تری بو معاملهده ضرر یوق دیب جواب بیرگن.

مونه شول خبرلرنی حیوب ملاحظه قیلسه ق یک آجق کوره بز اسلامنک بیوکاری بورج آغانده استهسه درهم، دینار بولسون استهسه حیوان باشقه نرسه لر بولسون بر قدر آرتلق - اوسمک بیرلر ایدی. اوسمک آونگ درست بولوب، بولماوی، حقنده صورالغان سؤالرگه ده درستلگی بله فتوا بیرلر ایدی. اگر بورج اوچون فائض - اوسمک آو شرع نظرنده ممنوع بولسه بونلر شول معامله دن صاقلانورلر؛ اوسمک بیرمه سلر و بیررگه ده رخصت اتمه سلر ایدی .

مونه شارع کریم حضرتلرننگ ده واهل اسلامنک بیوکرننگ ده بورج بیروب فائض آووغه قاراشلری شول بولده در. بنا علیه بزده معروف طریق بله فائض آله ق یا که فائض بیرسه ک شارع کریم بولندن سفارنگ ازنندن چیتکه چقماغان بولوربز. خصوصاً شریعت اسلامیه ننگ قطعی صورتد مشروع حکملری اچنده فهانک ربا صاناغان یک کوب معامله لری بار. بو جمله دن بیع عربیه بله سلم نی صانارغه ممکن. چونکه شول معامله لرنگ ققیهلر نظر نجه ربا بولوننده شبهه یوق. خصوصاً سلم فقط کوتاهر که آقچه بیروب مال آلو بولغانغه شول معامله کوتو اوچون آرتلق آلودن باشقه نرسه توکلدر. شونک اوچون اسلام عالم لرندن بعضیلری «شریعت اسلامیه ده بر نرسه حرام ایتلسه عین شول نرسه ننگ لذتن اوتی طورغان ایکنچی بر نرسه مشروع در. مثلاً: ربا حرام ایتلدی. شول ربانگ بوتون مقصدلرن اوتی طورغان سلم حلال ایتلدی. زنا حرام ایتلدی. نکاح موقت حلال ایتلدی» دیو کبک شرع شریفکه جنایت اینه رگه تعلیمات الهیه آدنده نه ده بسزک قیلورغه جسارت ایتکلر. فقط بو مسکینلرنگ شول ضلالتلری ربا نرسه؟ شرع شریف نیندی ربانی حرام ایتدی؟ مسئله لرنده ساتاشولرندن کیلگن بر نرسه در. درست سام ده ربا دن کوتولگن بوتون نرسه لر تابلوب بتمه سه ده بر قدرسی تابلور. فقط سلم ده حرام بولغان ربانگ اسی ده یوق. چونکه حرام ربا، ربا نسیته گنده در. کوتو اوچون - بورج اوچون آونغان اوسمک ربا ده توکل، حرام ده توکل. بلکه صاف حلال در.

بزنگ شول سوزلرمنگ خلاصه سی: ربای نسیته حرام در. بورج بیروب فائض آو ربای نسیته توکلدر. شولایوق ربای تقدده توکلدر. بیرلگن بورج اوچون فائض آو اوزکنگ مشروع

بورج و قتنده اوسمک - فائض بیرگانلگن کورر بز . اگر بورج و قتنده توله و ممنوع بولسه ایدی شارع کریم حضرتلری شول اشنی اشله مهس ایدی. بو اورنده جناب رسول حضرتلری اوز اختیاری، رضاسی بله بیردی کبک اعتراضلرغه یوق یوق. زبیره حرام نرسه لرده انساننگ اختیار و رضاسی معتبر توکلدر. مثلاً: آقچه و اوطوش اوینلری، ایسرتکیچ اچو، زنا و باشقه حرام معامله لرده انساننگ اختیاری اوزنده بولمیدر؛ آنک حلاله وی بله حلال بولوب کیمسی. فائض بیروده حرام بولسه ایدی رسول اگر منگ حسن رضاسی بله بیرووی سبیلگنه حلال بولوب کیمهس ایدی. دیمک: بورج بیروب فائض - اوسمک آله ق یا که بورج آلوب اوسمک بیرمک درستدر. شارع کریم حضرتلری اوزی ده آغان بورچلری ایچون گرچه عقد و قتنده شرط ایتلگن بولماسه ده اوسمک توله گان.

سلملرده رسول اکرم حضرتلرننگ یولی بله بیروب آغان بورچلری اوچون بر قدر فائض توله لر ایدی. مثلاً: اسماعیل بن ابن خالد حضرتلری اوزینک نه تنکسندن روایت ایته: حسن بن علی رضی الله عنه دن آلاچغم بار ایدی. مونه شول آلاچغمنی صوراب حسن رضی الله عنه حضرتلرینه کیلدم. حسن (رض) حاضرگنه مونجه دن چقغان ایدی. بورچنی اوته دی ده ۸۰ (سیکسن) درهم آرتق بیردی.

عطاء بن یعقوب حضرتلری روایت ایته: ابن عمر میندن مک درهم بورچقه آغان ایدی، توله گانده اوز درهملر قاراغانده یاخشیراق درهملر بیردی.

ابن الزبیر حضرتلری سهوده گه لرلر دن بورج آلا در ایدی. سوکره زکات عامللرینه یازوب شول سهوده گه لرلر که اوزی آغاندن آرتقراق بیررگه قوشه در ایدی. شول طوغریده ابن عباس حضرتلرندن صورانغانلر ایکن (صوراچی عطا حضرتلریدر) ابن عباس حضرتلری ضرر یوق دیب جواب بیرگن.

اشعث الحدانی نه ایته: حسن البصری حضرتلرندن صورادم: کورشمده خاتونلر بار. بو خاتونلر خزینه دن عطاء - پینسیه آلا ر. بولار آلاچق پینسیه لرن بیرو شرطی بله میندن بورچقه درهملر آلا ر. مین ده بورج بیرگنده آنلرنگ پینسیه لری اوزم بیرگن درهملر دن کوبردک بولوون قاراب بیرم. شول معامله م نیچک؟ حسن الصبری حضرتلری ضرر یوق دیب جواب بیردی دی .

ابن سرین حضرتلری بر حیوانی ایکی حیوانغه، بر درهمنی ایکی درهمگه کوتاهر که بیروده ضرر یوق دیه ایدی.

موطأ جلد ۲، صحیفه ۷۴ ده علی بی ابن طالب حضرتلرننگ عصیفیر اسملی ده وه سن کوتاهر که یکریمی ده وه برابرینه صانووی،

کونده گی الوغ تياتر سالونلرينه اوخشيلر. اول بنالرنگ وضعيتلر نده گي مناسبت اعتبارغه آلتغانده بر وقت آلرنك مكلرچه خلقغه الوغ بر عبرت و معرفت يورطی بولاچقلى خاطرگه كيله در. مدرسه لرنك بو طریقه آجق هواده الوغ بردائره تشكيل ايتولری تورکستان کبی اسسی ييرلرده آبروجه بر مزیتدر.

مدرسه لر آنده قش کوندنده يگرهك جای کونی معطلدر. جای باشلانوی ايله شوندى الوغ بنالرنی خلقغه فائده لی بر حالگه قویو و آلدردن حاصل بولغان فائده لر ايله علمى و مدنى اشلر باشقارو شوندى آساتدرکه بوتیک آنده بر آز بلم و فکر آرتوغه هم یل بونینچه مدرسه لرنی کوارتیر ایتوب یاتوجی حسابسز کوی حیوانلرنی آندن سبروب توگوگه گنه طوقتاب طورادر. عموماً بخارا و تورکستان مدرسه لری ظاهرده هر نه قدر دینی بر اهمیتکه مالک بولوب کورنسه لرده و هر نه قدر کیک چاپانی، زور جالمالی ایشانلر طاراتوب طورسه لرده دین و ملت ننگ حیات و بقاسی بولنده اول مؤسسه لرنک بو کونده اهمیتلری قالمغان دیورلکدر. بو عرصده ۲۰ - ۳۰ یلر اول بنالرده چرو ايله دین و ملت نی باشاتو توگل، کشی اوزن اوزی یاشاتوندده عاجز قالادر.

آنده غی مدرسه اهلینک مدرسه وقفن کیمرو، عوام بیلدکه سینه آطلانو استعدادندن باشقه برار توری قابلیت و اقتدارغه مالک بولماولرن بو کونده تورکستان لیلر اوزلری ده آکلی باشلاغانلر ایندی. مدرسه لرده علوم عربیه و دینی اوفتو اصوللرنیک دها طوغریسی (اصولسزلک ننگ) بو کونده بیک آجی نتیجه لری ملت نی قاپلاب آلتانن بلوچیلرده یوق توگل. اوقی طورغان مدرسه لرنیک بو حاللرینه آچوجی و تأسف قیلوجی علم و فن که صوصاغان شاگردلرنی ده آز بولسه ده کوردک. لکن نی چاره. ملت لرنک ترقی و تمدن دورلری هیچ بر وقتده ده کوگل آرزو قیلغان درجه ده تیز بولمی. دنیاده موندن ده آقرن بر حال بیرنک شمالدن جنوبکه قاراب نه یله نووی دیوبگنه نه یتمه سهك باشقه چه ممکن توگلدر. بر وقت شاید کیلور ئلی. بو طوغریده ده تورکستان لیلر بورونقی رسم و عادت لری طرفندن یوگانله نگان حالده طورماسلر. طهارتسز خشنلرینه (کیرپیچ) ده تییلورگه یارامی دیگان کبی مقدس صانالغان شول اورنلر شاید تورکستان بالالری طرفندن بروقت انشا و اصلاح ایتسملر کیرهك. دنیاده اصلاحات دیگان نهرسه بیک آغراش اول. اول شول قدر ایچکاری و آرتده طورادریک آنده باروب یتر ایچون هیچ بر آدم بالاسی یورمه گان طار، قارا کغو، نورمه کچ و حسابسز حشرات اویالاغان مک توری بوللرنی آرجوب نونه رگه طوغری کيله. اشکه کرشکانده بولارنی کوروب حیرتدن آده ننگ توسی اوچا، چه چلری نوره طورادر. تورکستانغه مونه شول

حقکتی آبولغانغه قطعی صورتده حلالدر.

بورج بیروب آلونک درستلگینه مخالف کورنگن خبرلر حقنده کيله چکده یازارمز.

ذاکر آیوخانف. «فوزینتسکی».

تورکستانغه عائد.

تورکستانده بو کونگی حیات

۷

علم بورطری.

تاتار طورمشینگ کیلشمه گان بیک کوب اورنلرینه ته ملی شعرلری ايله جلمایوب قاراوچی شاعر عبدالله افندی توقای ننگ: «مدینه، مکه دیب یالغان بویاو صاتقانمز باردر» سجعینگ مدلوللری، علم و مدنیت بولنده ملت ننگ اک بیوک تمثالی بولا بله چک الوغ تاتار چایخانه سینگ چغاروب طورغان چه کانلی کاغدلری حرم شریفلرگه، مکه و مدینه لرگه اوخشیعی یوقمی بو قدرسن دعوا قیلا آلماساقده بخارا و تورکستان مدرسه لرنه اوخشی دیب نه یته آلامز. بخارا و تورکستان مدرسه سی دیگاج اطراف حجره لر ايله احاطه قیلنغان زور بر میدان و آنک اورطه سنده مسجد یا باشقه برار عمارت بولووی خاطرگه کیلگان کبی، اوللرده تاتار ایولرینک بتون دیوارلرن قاپلاب طورغان نلیگی چه کانلی کاغدلرگه کوز توشسه ده مذکور مدرسه لر کیلوب خیالده تجسم ایتدر. نه یورسکله بر تاتار تورکستانغه بارغانده بلند بر تام باشینه چغوب آنده غی مدرسه لرنک صورتلرن بویاب آلتان و مونده کیتروب مکه، مدینه دیب صاتا باشلان.

بخاراده و عموماً فرغانه هم تورکستانده مدرسه ننگ آلتی طرفی (یوزی) باشن توگاره کله ندروب و قبه له ب چغارغان غایت جسم بر طاش دربازه (قاپقا) بولا. ایچ طرفده غی حجره لر بر، با ایکی قاطلی بولوب مذکور دربازه ننگ ایکی یاغندن بلند قیماز تشکیل ایتوب کیتلر. و بولوب بر برلرینه طوناشلر. حجره لری ایکی قاطلی بولغانلرنک یورطقه قاراغان کچوک ایشوکلری آلدنده طاشدن باغانلر چغاروب اشله نگان و بتون حجره لرنک ایشکلری، بویلاب نه یله نگان طاش کاریدورلر بار. موندی مدرسه لرنک ایچکی کورنشلری بو

یوللرنی آرجوب ئوته آورلق علم و مدنیت پالوانلری (پهلوان) کیرهک. یوره کلرنی ئه رتوب جانی غذا بلاب طورغان امید وایدیال یولدزلری شول چاقده غنه افق غه قالقوب جغارلر .
ترتیبسزلك .

مدرسه لر بورونجی استیلده ، قرائت و مطالعه که طنچ خلوتخانه بولور امیدله حجره له ب بنا ایتلگان بولسه لده آلا رنگ بو وضعیتلری مذکور مقصددن بیگه ک باشقه حاللر که یاردم ایتکان . آنک ایتک زورضرری شخصلرنک آیروم آیروم طورولرینه ، خلوتخانه لده مدرسه که تعلق بولماغان هر توری یاراماز اشلر ایله شغلله نولرینه مساعد بولویدر . بز اوزمز اول حجره لده طوروب آنده غی غریبه لرنی کوزمز ایله کورگان بولماساقده مدرسه اهلینک اوزلری اعتراف ایتکان حاللرن و تواتر درجه سندنده یوغاری چققان روایتلرن ، بیانلرن اعتبارسز قالدرا آلمادق . ذاتا بر مدرسه ۳۰ . ۴۰ اوطه دن مرکب بولوب یوزلرچه اعضاغه مالک بولسه ، اخلاق و تربیه اساسلرینه قورلغان عمومی نظام بولو قایده ، عادی مسافر خانه و سرایلرده بولغان قدر جزئی بر انتظامدنده محروم ایتسه آنده غی خلق ننگ اوز اوطه لرنده ، اوز بلد کورنجه اوز تله ک و آرزولرینه موافق یاشاولری طبیعی ایندی . بو حاللرنی حقیچه آ کلاو و توشنو ایچون اوزکنک طبیعت و اختیاریکه بر کره ایرک یروب حجره لرکه باروب اولطرشو یتهدر . تیک آندن آغان روح و تأثیراتگنی نزاکت و حسن ظن ایله بیمرور که طرشمیچه طوغریدن طوغری قبول ایته باررغه غنه کیرهک . در واقع اول خلق ننگ احوال روحیه سی ایله باخشی حسابلاشا بلوچی زائر اوزینگ وظیفه سن ئوته یولنده بحق بر نیرنکباز بولا آلا ، بتون محیطن اوزینگ کیره گی ایچون قورال ایتهدر .

تورکستان مدرسه لرنده و ایسکی اصول مکتبلرنده کیرهک طورمش کیرهک تعلیم و تربیه یولنده یاردم ایته چک هیچ بر توری ترتیب فلان یوق . علم یورطلری دین نامنه تأسیس ایتلوب کوب وقتلر ایله تأمین قیانغان بولسه لده . مطلوب بر خط حرکت تعقیب قیلنماچ اول اشلرن گوزل بر ثمره چیقماوی معلومدر .

بزم ایسکی مدرسه لر مزده بیک سویولوب بو کونگه چه قوللانوب کیلنگان درس ترتیبی (بخارا اصولی) بخارا و تورکستان مدرسه لرینک جمل بر قوییه سی دیورگه طوغری کیله . اما اول ترتیب اسمنده گی ترتیبسزلك ننگ اصل طوغان بیرری و طامر جهیگان اورنی بخارا و باشقه لدر . منطق و کلام فلرنده متلرنک بر حرفن اوقوب بتور کیچه ئله نیچه کتابلر طوزدرولرنی کوره سی کیلنگان کشی بخاراغه بارسون .

کیرهک طورمش و یورشده ، کیرهک اوقو و اوقوده بولغان

ترتیبسزلك شول درجه ده درکه ، چن مدنی برانسان اول مدرسه لردن برینه باروب آنده غی احوالنی آ کلاسه . ترتیبسزلك و منطقسز قلرنی کورسه اول خلقنی شبهه سز یا دیوانه لق ایله حکم ایتهر یا که اول دائره نك دنیا ایله هیچ بر توری علاقه و رابطه سی بولماونه اوشانور . قسقه سی بز اول مدرسه لرده برار توری ترتیب بولوون تصور ایته آماغان کبی حکم سورگان ترتیبسزلكلرنی ده سویله ب و یازوب بتوره آلمیجز . بو بادن اوقوچیلرغه یکلچه گنه بر فکر بیرو ایچون توبانده گی مثال نی یازوب ئوته مز . اگر واقعه آنده غی ترتیبسزلك و منطقسزلكلر بز کورسه تکاندنده آرق بولسه محترم اوقوچیلردن بو طوغریده مینی معذور کورولرن اوتهم .
داملا مرفوعات .

دقت بیورلسون : آنده عموماً مراهقلر درسی نخودن مرفوعات و منصوبات مبحثلری بولووی عادت رهوشینه کره شدرد . سن بلوغه یتهر یتهمس هر شا کرد مذکور مبحثلرکه بتوب قالا ، آنده غی ترتیب بوینچه دائما اول مبحثلر مراهقلر درسی بولوب طورادر . بو صنف درس خوانلر مدرسه اهلی نظرینج برار توری خاصیت و مزیت که مالک بولالری ، نی ایچوندر بعض شخصلر کوب عمرنک اسراف بولوونه قارامیچه هر یل تکرار شول درسلرکه دوام ایتلر ، حتی ۷ - ۸ یل طوتاش و تکرار ئیلیکی درسلرکه مداومت قیلار ایمش .

مونه شول رهوشچه ۷ - ۸ سنلر مراهقلر آره سندده مذکور درسلرکه دوام ایتو ، یاوروبایلرده برار اشکه تخصص طابو کبی کشی که باشقه لردن ممتاز بر عنوان یوکه ته درکه بو عالی اسم تورکستان مدرسه لرنده «داملا مرفوعات» یا «داملا منصوبات» در . ایندی داملا مرفوعات حضرتلری عمرینک ایتک قیمتلی موسمن مذکور اشکه فدا قیلوبده نخونک شول مبحثن حقیچه آ کلاسه و بلسه ینه بر حال ایدی . لکن مع التأسف اول بیت آنی بلور ایچون فدا قیلمادی . دیوانه لق ننگ چیگینه یتکان بو تینه ک شخص ننگ نهرسه که بونجه فداکارلق کورسه تون ، سلامت و جودن بیمروب ، قزل یوزلرن صارغایتون آ گا موندی کوتارنکی لقب طاغوچی ماناخلر البته یاخشی بله طورغانلردر ، اما مدرسه لرده موندای حاللرنی تجسس ایتوچی مخصوص نظارت . ناظر و مبصرلر بولو قایده ، حالنگ اساسندن اولک خبردار جناب ایشان الدین مدرس افندی حضرتلری ده درسلرده باشن قانرا توب ، کوزن یوموبقنه ئوتکاره در . ئه تیورسگله اول اوزینگ شوندی محیطی اچنده ده صاقلن آغارتماغان . اول مدرسه لرده موندای حاللرنک توس و توری حسابسز کوب بولغانه یازوب بتورو قایده سویله ب چفودنده تلر عاجزدر . باشقه لرن اوقوچیلر مذکور مثال ایله مقایسه

جدیده مکتبیری آچلغاندن بیرلی تورکستانده مکتب ترییه سی دیگان گوزله و مهم بر اش باشلانغانی کورلمکده در .

ظمنزجه مدرس افندیلر گهده و اهل خیرات و دیانت گهده دینی مدرسه لرنک قوت و نفوذ لرن بتورمه و بلکه آلارنی کوندن کون رواج طابدر و یولینه کرشه باشلاولری بیک تیوشلی ایدی . مدرسه لرنک بو کونده قوتلرن آتدرو آلارنی معارف و مدنیت آتاندن قاجرو ایله توکل بالعکس آلاغر علم و زمان روحی کر تو ایله گنه ممکن بولاچقدر . ایندی بو عصر مدنیته تأثیرینه بیرلو نوبتی تورکستان مدرسه لرنهده کیلیدی . فکر عاجز مزگه قالورسه اهل مدرسه مونی آلدانراق توشنوب آشغچ ره و شده اشکه کرشسه لرن کیرک ایدی . لکن مع التاسف تورکستان مدرسه لرنهده بو کونگه چه هیچ بر توری یا گارونی کورگانمز یوقدر .

بولندیغمز مدنیت عصر نده بر ملت ننگ یولک دینی مدرسه سنده ۲۰ - ۳۰ سنه قدر اوزون مدت عمر اوتکارگان بر کشی ننگ مملکت تلن باهوی ، حتی آدریس یازار و امضا قیلور قدر یازودنده عاجز بولووی نی قدر آیانج بولسه آنک مدنی ، ملی ، هیچ بولماسه دینی برار توری فکر (Идея) دن محروم جماد حالنده چغووی ده شونچه قزغانچدر . الوغ بر ملت ننگ روحانیلری چغا طورغان علم یورطلرنک یالغوز کوز بویاوی ایله خلقتنی اغفال ایته طورغان عطا لکخانه لرن عبارت بولوب طورولری یوره گنده توزان قدر گنه حمیت ملیه و دینییه سی بولغان نیندای بر فردنی تعذیب ایتمهس و ره نجه تمهس ایکان ؟ . «بته دی»

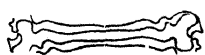
ع. رؤف مظفر (زویه باشی) .

شعر:

دوئیل آلدنده

دشمانم چقسا گده سین
قارشی میگا خنجر بله ن
مین توتوب چقدم سیگا قارشی
قلچنگ « آلماس » ن
تیک تازایردن کیتوب بیک
ایسکی چوپلککه باریق
ایسلی قانگدن گناهسز
بیرگه طامچی طاماسون . .

چنه کی

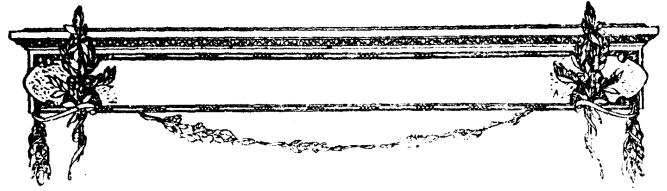
قیلوب شاید اوزلری ده توشنورلر . معلومکه بخارا و تورکستانده بولاردن باشقه خدمت لرایله جنله نوجی (Маниакъ) لرده آرتو گلدر . درس لکلر .

آنده درس لکلر باری بر شول بزم قولده غی عوامل . شمسیه ، هدایه ، توضیح و باشقه لدر . فقط شول قدریسی بارکه بزم دینی مدرسه لرده تفسیر و حدیث درس لرندن باشقه مذکور درس لرنهده یاخشوق اهمیت بیرله ، درس لکلر بتولای اوقلوب چغلالر . تورکستان و بخاراده ایسه کوربه ک شرح لرنه و آلارنک شرح لرنه . حاشیه لرنه اهمیت بیرلوب مک توری بحت و مناظره لرن ایله درس لرنی منتظم دوام ایتدرو ممکن بولماچاق مقدمه و دیباچه لرن اوقلوب اصل فن ؛ شاگردنک اوز مطالعه سینه طابشر لادر . بر آز قوه سی باری البته ماناشدر غالب عمر ثونکاره ، ئه یله نهده هنوز بومغاق اوچن ئزلی باشلیدر . اما کوبسی چوالوب ، آباق قوللری به یله نهده نهق بر گینوز کبی اختیار سز قالوب اوزینه تیوشلی درس لرنه گنه دوام ایتوب طوراً باشلیدر .

تفسیر ، حدیث و بونارغه متعلق اهم بولغان علوم اسلامیه اول مدرسه لرنه درس ایتوب مکمل اوقوتامی ، بو خصوصهده هیچ اقتدار سز مالار ننگ مطالعه و اجتهاد لرنه طایاناسه عجب تو گلدر . طوغریسی اول مدرسه لرنه کیره ک تریه و تعلیم اصوللری ، کیره ک عموماً علم یورطلرنه مخصوص باشقه توری ترتیب و نظام لرنه هیچ بر کرگانی یوق .

بو کوندهده مدرسه لرنی اصلاح ایتوب مطلوب بر حالگه قویارغه طرشوب یورگان کشیلر هیچ یوقدر . بو طوغریده بعض بر آکلی و فکر لیره ک مدرس لرنه و قتیله تکرار مصاحبه لرنه بولغان ایدک . اثنای مذاکره ده بیان ایتلگان فکر لرنه آلار بتولنه ی صوقر کوز ایله قارامیلر . حتی بعضاً تقویه دهده بولنالر . لکن نی سببندر آلارنک اوز آرا اتفاق ایله برده آندای مهم تشبیلر ده بولغانلری ایشتمیلدر . مدرس لرنه آره سنده شاقطای بله و اقتدارغه مالک بولغانلری بارلغن انکار ایتیمیز . نیک آلا احوال دن خبردار بولا طوروبده شول اقتدار لرن اورنی صرف ایتمه ولرنه گنه تعجب بیان ایتمه . حقیقتاً آنده غی مکتب و مدرسه لرن ایچون بو کونده ایکی گنه یول بار : آلارنی تدریجاً اصلاح ایتوب ملت ایچون دها فائده لی بر حالگه قویمالی یا که ملت ننگ بو کونگی احتیاجن ئوته رلک اساسندن اوک یا کئی و منتظم علم یورطاری تاسیس ایتملی .

آنده غی مکتب لرن قسمن بو کونده باش معلم لرن اوزلری بر قدر اصلاح یولینه کرتوب بارلر . آوروپاده ۱۸ نجی عصر ده اوک مکتب لرن سربوب تو گلگان اصول تهجی نی بو کونگنه بولسه ده مکتب لرندن چغاروب آلاغر اصول تریه روحن ئوره لرن . اصول

آلتی شهر تاریخندن بر پارچه

ایرکه بك خاننگ امری ایله میرزا محمد بن فاضل نام بر ذات آلتی شهرگه مخصوص تاریخی بر کتاب یازمش. مؤرخ حضرتلری اوزی تورک بولسده نی سیدندر، کتابن فارسی تئنده ترتیب قیلمش. کتاب بو کونگه قدر طبع و نشر اینلممش. میرزا محمود حضرتلرینک کم ایدکی و کتاینک قایسی زمانده یازغانغی بزگه آچق معلوم بولمادی. هر حالده اثر مهمدر. تاریخ علمی بله ن آشناکمز و بو اشکه چندن اهلیتمز بولماسده اثرنگ اهمیتته بناء «بوندن صوگ تاریخ یازوچیلرغه بر پارچه ماتریال بولوب طورر» امیدیه بز بو کتانبی تاتارچهغه ترجمه قیلوب «شورا» ادارهسینه کوندرهچک بولدق. موافق کورلسه نشر ایتلور. ن. ی.

مؤرخ حضرتلری مقدمه سنده دبه در:

کیمه چیلک اشن بلمی طوروب زور بر پراخودقه ماتروسلق قیلو قبیلندن تیره ن دریاغه توشدم. یعنی جناب عالی امیر ایرکه بیک ننگ اهتمامی ایله شوشی کتانبی یازمق بولدم. یونس خاندن باشلاب بو زمانغه قدر بولغان «آلتی شهر» خانلرینک مهمرهک تاریخلرن قید ایته چکمن.

یونس خان (۱).

اشانجلی راولیرمننگ بیانلرینه کوره ویس (۲) خاندن یونس وایسن بوغا اسملر نده ایکی اوغل قالدی. زور اوغلی یونس آتاسینک وفاتنده ۱۲ یاشنده ایدی. او یونس خان وفات بولغاندن صوگ وزرا و امرا آراسنده اختلاف چقدی. ایرازان (بایرین) و میرک (تورکن) امیر محمد شاه دن باش تارتوب یونس خان طرفینه اودیلر. اما امرانک کوبره گی ایسن بوغا طرفنده ایدیلر.

ایرازان بله ن میرک ۳۰ مگله ب مغول ایله یونس نی برگه آلوب مغولستاندن کیتهرگه مجبور بولدیله. و سمرقند طرفینه یوردیلر.

بولرنگ بو برگه کیلگانی مشهور الوغ بیک ایشتوب قارشى چقدی. عزت و حرمت ایله مهمانلرنی شهرگه تکلیف قیلدی.

(۱) یونس خان ۸۶۳ سنه هجریه ده پادشاه بولغان.

(۲) نقش جهان خان اولترلیکچا ۸۲۲ ده آنک اورنینه او یس

خان او طرمشدر. صحیفه ۱۵۶ «کاشغر تاریخی».

مهمانلر الوغ بیک ننگ اشاره سی بوینچه طوب-طوب بولوب بولنگه لهب قلعه ننگ دروازه سندن کره باشلا دیله. قوناق بولو، راحت قیلو امیدیه کرگان بو ساده مهمانلرنگ باشلقاری اولترله، تابلری اسیر ایتله طوردی. ماللری قولغه آلمقده ایدی. بو اشدن طشده غیلرنگ خبری یوق ایدی. شول سببلی نه کرناهب اچکه کر مکده ایدیلر. انکن بر کرگان کشتی یانوب چقماس ایدی.

شولطریقه اش تمام بولغاندن صوگ الوغ بك جنابلری صوغشمی آغان بو غنیمتلرنگ ۵ دن برن آناسی شاهرخ خانغه یردی (۱).

یونس ده شاهرخغه تابشرلغان ایدی. شاهرخ: «خطا اش قیلوبسن» دیه الوغ بکنی شلته له دی. یونس نی شرف الدین علی یزدی گه یردی. اول آنی اوز بالاسی کبی تریه قیلوب اوسدردی. یونس ۱۲ یل شرف الدین یاننده طوردی. شرف الدین وفات بولغاندن صوگ «یزد» دن کیتوب عراق، فارس و عربستان طرفلر نده سیاحت قیلوب یوردی. ۴۰ یاشکه یتکانده مغولستانغه قایتوب خان بولدی. ایسن بوغا خان.

یونس، سمرقندغه کیتکاندن صوگ مغول خلقی ایسن بوغانی خان کوتهرگان ایدی. بو وقتده کاشغر الوغ بك اداره سنده بولوب حاکمی حاجی محمد اسملی کشتی ایدی.

شول چاقلرده امیر سید علی کوچارده ایدی. اول: «کاشغر بزنگ اوز یورطمز، آتا بابامز دن قالغان شهرمزددر. قولمزدن کیتکانینه ۱۴ یل بولدی. بونک بویله چیتلر قولنده طوروی بزگه ناموسدر. بس قایتاروب آلوومز لازمدر. بو اش ملی بورچمزددر» دیه ایسن بوغا خانغه مراجعت قیلدی، خان آنک بو مراجعتن قبول قیلوب بر مونچه کشتی ایله کاشغرگه یردی. سید علی آق صوغه کیلوب بالا چاغانس شونده قویوب ۷ مگ آطلی عسکر بله ن کاشغر حدودینه باردی.

کاشغردن حاجی محمد ۳۰ مگ عسکر ایله سید علی نی قارشى آلدی. شهر دن ۱۲ چاقرم مسافه ده «اوج برهان» دیگان یرده صوغش باشلاندى. اولگی دفعه ده حاجی محمد طرفندن جدی هجوم وقتی تجاوز یاصلغان بولسده صوگنندن چیکلدى. و قاچوب شهر قلعه سی اچینه کروب نیکله ندی. تگیلر قولاب کیلسه لرده قابقانی آچوب کره آلمادیلر.

سید علی ایکنجی یلی کوزگه قارشى تاغن کاشغرگه کیلدی ایسه ده قابقانی واطوب اچکه کره آلمای آبدردی. شهر اطرافنده غی آللرنی تالاشدروب قایتوب کیتدی. شوشی واقعه لردن صوگ

(۱) الوغ بك حضرتلری آنلرنی «طالاولچی» ل دیب اوبلاغن

بولسه کیرهک. ن. ی.

شونده قويدى. اوزى توركستان طرفينه كيتوب ابوالخير خان بلهن كورشدى.

ايسن بوغا خان آقسوغه كيلگاج خلق وامرا بلهن بولغان معامله سن ياخشرتقان ايدى. شول سببلى كوندن كون كوچى قوتى آرتمقده ايدى. سيرام، توركستان و تاشكند شهرلرئنه عسكر سوروب بو شهرلرئنى خراب قىلوب قايتدى.

بو چاقلرده ماورا النهرده سلطان ابو سعيد خان حكومت سورمكده ايدى. ابو سعيد خان بلهن مغول خانلرى آراسنده آره صره بهرلشولر بولوب طورر ايدى. ابو سعيد خان خراسانى آو بلهن مشغول ايكان، بو ياقدن ايسن بوغا خان فرغانه گه بوز يونه لدردى. (۱).

انديجانده ابو سعيد على كچك (كچك على) اسملى بر اميرى بار ايدى. كچك على انديجان شهرن خندق و قورغانلر بلهن نفتقان ايدى. ايسن بوغا خان نك عسكرى شهرنى محاصره قىلدى. كچك على بر نيچه كون قامالوب طورغاندن صوك طشقه چغوب صلح سوراسده ايسن بوغا صلح تلمه دى. انديجاني آوب مغولستانغه قايتدى.

صوگندن ابو سعيد خان ايسن بوغا خان بلهن صوغشوب قاراسده آنى جيگه آلمادى، عراقدن ياردم صورامق بولغان ايدى. ايسن بوغانك آرقلى توشووى سببلى بو اش وجودكه چقمادى. ابو سعيد خان ايسن بوغا خاننى جيگو بولنده آلك طوغانى يونس نى «قورال» ايتو فكرئنه توشدى. نهايت قيمتلى شرطلر ايله معاهده ياصاب يونس نى اوز ياغيه آوداردى.

ابو سعيد خان يونس قه بويله نصيحت قىلا: «بورونى خاقانلر «امير تيمور اولادى بزنگ خدمتكارمزدرد» دير ايديلر. سز ايندى بو كىبى معناسز دعوانى قيلمغايسز. اگر بر كشى مخدوملك خواجهاق دعواسن قىلسه، آندى بوياولى اسملرئنى آرادن بوغالتوب هر ايكى طرفه «دوستلق» تاراتورغه طرشكر. امير تيمور نسلندن باش كوتهرگان ميرزالرغه نصيحت قىلوب آنارنى «طنچلق» غه دعوت قىلكر.»

ابو سعيد خان، بو ييرده قالغان مغوللرئنى (۲) يولداش قىلوب يونس نى مغولستانغه يهردى.

يونس خان مغولستانغه كيلگاج؛ امير كريم، امير ابراهيم

(۱) ابو سعيد خان جنوب جهلرن كشميرگه قدر كىگائيدى. ۹۳۸ده «تبت» نى آلدى. مشارالهده دورت يل حكومت ايتوب ۹۳۹ده وفات بولدى. «كاشغر تاريخى» صفحه ۱۶۹.

(۲) يونس، ايرازان و ميرك بلهن سمرقندغه كيلگاج، مغوللر قالدغى بولسه كيرهك.

الوغ بيك حاجى محمدنى سمرقندغه آلدروب آنك اورننه پير محمد اسملى بر بهنگى (افيونغه مبتلا كشى) نى يهردى. پير محمد كيف صفا سويوچى بر ذات ايدى.

سید علی اوچنچى مرتبه كاشغرگه كيلگان ايدى. كاشغر خلقى پير محمدنگ قول ياغلب آنى سيد على قاشينه آوب كيلدیلر (۱). سيد على پير محمد اوستندن تركلك كيومن چيشندردى (اولتردى ديمكدر). كاشغر امير سيد على اداره سینه اونكاندن صوك آنده عدالت حكم سوره باشلادى. امير سيد على كاشغرده ۲۴ يل حاكم بولوب طوردى (۲).

يونس سمرقندغه كيتكاندن صوك مغول خلقى تماما ايسن بوغا خان اداره سنده ايدى. قارا خلق ايسن بوغاغه اطاعت قىلورايديلر. لکن ايسن بوغا خان، ياشدكندن نارتوب امرا و مامورلرئنى صانهه صاناماس آنلرئنى كوزگه آلمه س ايدى. شول سببلى امرا نك بواشكه اچلرى پوشار ايدى.

ايسن بوغا خان اويقور نسلندن تيمور اسملى كشيئى «نائب» قىلدى. و آكا فوق العاده عزت و حرمتلر كورسه تور ايدى. تيمورنك بويله كوتهرلوب كيتووى امرا نك آچوون بيگره كده قايناتوب يهردى. نهايت تيمورنى آرادن بوغالتو قصدينه توشدیلر. برده بر كونى بر مجلسده ايسن بوغا خاننگ كوز آلدنده تيمورنى اوزگه لب تاشلادیلر، خان بونى كورو ايله اوزى ده قورقوب قاجوب كيتدى.

بو كوكلسز خبر كاشغرگه - امير سيد على گه ايرشدى. اول مغولستانغه باروب ايسن بوغا خاننى تابوب آنى آقسوغه كيتردى. ايسن بوغا خان آقسونى اداره قىلا باشلادى. «امرا» غه منصبلر يروب اطرافقه تاراتدى. شول جمله دن امير محمد شاه «آت باشى» ده حاكم بولدى. اول صوگندن برادرى امير سيد على نك ياردمى ايله آقسوغه كيلوب خان ياشده عمر كىچردى. خان آكا كوب احسانلر قىلدى.

امير كريم، انديجان حدودنده «آلا بوغا» ديگان بر تيه قورغان (استحكام) ياصاتدى. اول شونده طوروب مسلمانلرئنى تالاو بلهن مشغول بولدى. امير حق ييردى - اسسق كول اطرافنده «قوى صوى» ديگان ييرده بر قورغان ياصاتوب بالا چاغاسن

(۱) ۸۱۲ سنه هجره ده مشهور الوغ بك الله آناسى شاهرخ كاشغرئنى ضبط ايتش ايدى. امير سيد على بوگا تحلل قىلا آلميجه محاربه قىلدى. برنجى ايكنچى محاربه ده موقيت فاوانا آلمه ده اوچونچى مرتبه شدتلى بر محاربه ده كاشغرئنى ضبط و نسخير ايتشدر.

«كاشغر تاريخى» ۱۵۰ صفحه. (۲) خلفئى به اشكه مجبور ايتكان نرسه اوزينك ظلمى بولسه كيرهك، ن. ي.

بر نيچه كون قوناق بولدى . عمر شيخ شول وقت مرغاننى يونس خانغه بيرگان ايدي . شول مناسبت ايله صلح ياصامق اوچون : «خواجه احرار» ديه مشهور عبيدالله خواجه ، عمر شيخ ، و سلطان احمد مرغانغه كيديلر . خلق شهردن طشفه چغوب آلرنى عزت و حرمت ايله قارشى آلدى . خواجه احرار اونكاندن صوڭ كشيلىر آنگ آياغى تيگان طوفراقنى يوزلرينه سورتا ايديلر . يونس خانده طوفراقغه يوزن سورمكده ايدي . خواجه نك يارانلرندن برى : «آنه شول طوفراقده اوناب ياتقان كشى يونس خاندر» ديه خواجهغه اشاره قىلغان ايدي . خواجه اضطرب ايله آطدن توشوب يونس خان بلهن كورشدى . و : «مين ، يونس خانته ده باشقه مغول خانلرى كېك «غول» و متكبردر ديب اوليلى ايديم . بالعمكس يونس خان حسن معاشره گه رعابه قىلوچى ، تواضع و خوش خلق همده نزاكت و لطافت صاحبي بر ذات ايكان . ايندى موندن صوڭ يونس خان فقراسن «قل» قىلو يارامى» ديدى . خواجه نك بو سوزى رسمى روشده اعلان ايتلدى . شوندىن طولايى مغوللرنى «قل» ايتوب ساتو - آلو عادتنى ممنوع بولدى .

نوشيروان ياوشف . «خوتن»

شعر:

قبول ايت ؟

صوزوب قولغنايكننى يادكار ايتوب رسمكى بيردك ،
«مونه مين» ديب تبسمله «الهى» رحمت ايندردك .
بو چاقلى زور بوله ككه قارشى ، نى بيرسه مده آرسندم
قبول ايت ؟ تز چوكوب قارشوكا ؛ مين نوز- نوزمى بيردم .
مصطفى ثابت .

اول يانوب حسره تلى جر جىرلى ايدي .
كوزلرى يومغان . يوزى موگلى ايدي .
أسقريبقاسن اولوب اوينى ايدي .
موڭلارى گويا آنگ يغلى ايدي
يغلامى اول اسقريبقا موڭلارى
اول تيره ن زارلى يوره كنگ يغلاوى

عالمجان آتچورين العارفى .

و صاغرانچى اميرلرن اطاعت قىلدروب بر «جماعت» تشكيل ايتدى . اوزينه طرفدارلر كوه يتكاندن صوڭ ٦٠ مك عسكر بلهن كاشغرغه يوردى . امير سيد علمى نك عسكرى ٣٠ مك كشيدين عبارت ايدي . «اوق صالور» ديگان ييرده بر نيچه كون قانلى صوغش بولوب يونس خان طرفى چيكلدى . عسكرى بوزولوب تارلدى ، اوزى خراسانغه - ابو سعيد يائنه كيتدى

يونس خان تكرر مغولستانغه كىلدى . مغول اميرلرى يونس خانغه تكرر بويون صنديلر . شوبله ايسه ده ايسن بوغا خاتىك حدودندن اچكه كره آلماديلر .

شولچاقلرده دوست محمد خان وفات بولغان ايدي . آنگ «ملكن» يونس خان تصرف قىلدى . دوست محمد خان نك كېك اسملى اوغلى طورقان طرفينه قاچدى ،

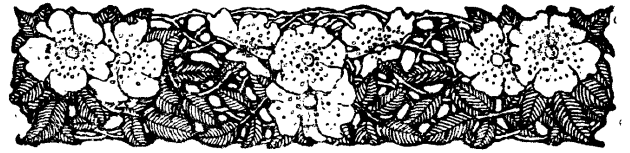
يونس خان «ايله» گه باروب قالماقلر بلهن صوغشوب قاراسه ده موفقيت قازانا آلمادى . بو صوغشده كوبكنه شهيد بيروب توركستان طرفينه كيتدى . و بوقشنى شونده «قارا توغاي» ديگان يرده اوزدردى . شول وقت بروج اوغلان بن ابوالخير خان يونس خان اوردايسنه تابا عسكر سوردى . بر كون يونس خان اوزينك عسكرى بلهن چيخون نهرن كيچوب آوغه چققان ايدي . بروج اوغلان شول فرصتدن فائده لانبوب يونس خان نك اورداسن باصدى . اورداده كشى آز قالغان ايدي . بروج اوغلان يونس خان اوينه كروب قيمتلى شيلرنى بوشاتورغه طوطندى . تگيلر نغاره ، كارناى تارتوب كيلوب قالديلر . بروج اوغلان طوطلدى . يونس خان آنگ باشن كيسوب سونگيگه آلدى . ايرتهسى اوينه باروب مال و ملكن مصادره قىلدى .

يونس خان اوزينك قزى مهر نكارنى ابوسعيد خان نك احمد اسملى اوغلىنه ، قتلوغ نكار اسملى قزن عمر شيخ اسملى اوغلىنه نكاحله ندردى . شوندىن طولايى ايسكى اراده (مغول اوزبك آراسنده) دوستلق و قرابت حاصل بولدى . شوبله ايسه ده ، نى سبيدندر . صوگغى كونارده يونس خان بلهن عمر شيخ (١) آراسنده بر نيچه كون قاتى صوغش بولوب آلدى . شخصى عداوتدن چققان بو صوغش هر ايكى طرف اوچون زور تلفات بيروندن باشقه بر تورلى ده نتيجه توغدرمادى (٢) .

عمر شيخ انديجانغه بارغاچ يونس خان آنگ اوينه كيلوب

(١) عمر شيخ بن ابو سعيد خان ، بن محمد سلطان . بن سلطان خليل بن جلال الدين شاه بن امير تيمور كورگان . ٨٦٠ ده طوغلوب ٨٩٩ ده وفات بولغان . كاشغر تاريخى صحيحه ١٥٩ .

(٢) بو يرده اوزمچه اهميتسر كورنگان بر نيچه واقعه توشردى .

جواب اورننده بر ایضاح

۱

معتبر «شورا» مجله سینک ۱۲ نچی عددنده «تربیه و تعلیم مقاله لرینه عائد بر نیچه ملاحظه» سرلوحه سی آستنده بر مقاله م باصلغان ایدی.

بو مقاله نگ آخرنده ذا کر افندی آیوخائف مقاله لرندنده نمون بولمادیغمز اشاره قیلانغان و «شورا» نگ شولوق صائنده مینم مقاله منگ سوکنده میگا قاراتلقان جوابی ده، قسما، شوگا قاراغان ایدی.

ایندی بو مقاله م ایله ده شول خصوصده کچکنه بر ایضاح بیرمکچی بولام که بونگ اوچونده زکات مسئله سی ایله تاریخی مقاله که و بو مناسبت ایله باشقه نهرسه لرکه عائد فکر لر منی بیان ایبو کیره کدر.

ذا کر افندی نگ زکات حقنده غی مقاله سی و بو مسئله نی شول مقاله سنده گیچه حل ایبار که طر شووی-فکر مزجه-غایت تیوشسز، دقتسز، تدبیرسز بر حرکتدر. مین اوزم فقیهده، مجتهدده توگلمن شونگ ایچونده ذا کر افندی گه اعتراض ایکنانده مسئله نگ شرعی دلیل لرینی کیترو یاغنی مقتدر عالم لر مزگه، جدی فقیه لر مزگه قالدرام. مین بو حقدده سوز سویله یه چک بولسه ایدم البته زور عالم لر نگ، اشانچلی مفسر لر نگ، تدقیقلی محدث لر نگ سوز لرینی گنه نقل ایکنان بولور ایدم. درست، مین عاجزده، اجتهاد نگ منقرض بولماوی ایله قائل من؛ تقلید نگ ناچار اولدیغنی ده آ کلاغان کبک بولام. «فان تنازعتم فی شیء فردوه الی الله والرسول» آیه کریمه سی موجبچه، اختلافی مسئله لرده قرآن کریم و احادیث رسول گه مراجعت ایبولزومنی ده بلیم. «رسول الله دن باشقه بولغان انسان لر نگ سوز لری قبول ده، ترک ده اولنور». «هر بر عالم نگ رخصتی قبول ایسه ک بتون ناچارلق (شر) سین ده جیبولور» دیگان سوز لرینی ده خاطر مده یورتم؛ بو سوز لر نگ کلدن صادر بولغان هم ابن قیم حضر ترینک «اعلام الموقین» لرنده نه یولرینه کوره بو سوز لر نگ بتون عالم لر طرفدن اجماعاً قبول ایلولوب قاعده کله حالنده تلقی اولندقلرینی ده توشنم. بو سوز لر تقلیددن منع قیلو ایچون نه یولسه لرده بولارنی قبول ایلولوب تقلیددن قاجو اوزی عین تقلید بولغانده آ کلام سلق توگلمن؛ لکن شونگ ایله برابر مین بو سوز لر که

یالکر فقه مسئله لر نده گنه توکل بلکه بتون علمی مسئله لرده تربیه وی بر رهبر ایلولوب طولورغه تیوشلی قاعده لر دیب قاربیم. موندن باشقه حضرت رسول نگ «زله عالم، حکم جائر، هوای متبع» دن قورقدقلرینی ده خاطر دن چغاررغه یارامی دیب اولیایم.

شولای بولناج تقلید نگ ناچار لغنی، اجتهاد نگ دوام ولزومنی قبول ایلولوبه برابر-اختیاری-اختیارسز-مجتهد بولوب مشقتله نودن طار تلو لازم بولغانن آ کلیسک. اجتهاد نگ مقدس لگی ایله برابر و صولی ده شولقدر چیتن اولدیغنی؛ آنک غایت مشکل، زور مسئولیتی، حسابسز کوب شرطلی بولغان بر وظیفه ایکنان چار ناچار اعتراف ایته سگ. اجتهاد نگ بالالرحه اوینارغه یارامی طورغان معالیدن بولغانده یك نق ایمان کیتوره سگ، بناء علیه مینم قاشمده بزنگ بیک کوبلرمز و خصوصاً اوزم اوچون موندی طوغر بلرده احتیاطی و تدبیری حرکت ایتمک، بیوک و اقتدارلی آدم لر که یول بیرمک تاغی ده یاخشیراق، ینه ده فائده لیر اقدر.

هر بر توری حکم شرعی ده ملتنگ، امتنگ، عموم نگ منفعی یعنی مصلحت عمومیه اعتبار که آلمق عموم طرفدن قبول ایتلگان یاخود قبول ایلولور که تیوشلی بر قاعده کله در. علم نگ و شریعتنگ، ملت ایله امتنگ مصلحت لری اوچون بولغانن هم بو طوغری ده کورساتله چک اجتهاد و غیر ترینک بار لغینک ده شول «مصلحت عمومیه» هدفته طوغری یونه لور که لازم اولدیغنی قبول ایتوده ضرور یدر. حال بو که زکات مسئله نی ذا کر افندی نگ فکر نجه حل ایکنان ده امت و ملت ایچون منفعت عمومیه توکل مضرت عمومیه و کلیه حاصل بولادر.

کوبدن توکل گنه حتی حاضرده ده، شول مصلحت عمومیه نی اعتبارغه آلوب، زکاتی جمعیت خیره لر که مکتب و مدرسه لر که بیردر اوچون کوب زمانلر بویی بیک کوب اجتهاد لر صرف ایتمک توگلمی سوک؟ بو مقصدغه ایرشور اوچون کوب تلر آریدی، آوزلر کیدی، قلملر طوزدی، قارالر بتدی، صحیفه لر کیتدی ایکنان شولای بیک تیز اونوتوب ده اولگوردک می ایکنه تی؛ شول طرشلقلر نگ نمره لری ده یا کیغنه جیولا باشلائی لاسنا. شول حقدده «ترجمان» وغبرلر واسطه سیله الوغ خدمت لر ایکنان محترم ذاتلر هم بو کونده سلامت بولوب بو اشلر نگ تاریختی بالذات مشاهده ایلولوب طوره لر بیت. بو ذاتلر زکات مسئله سینک ایسکیچه قالماینه، اجتهاد نگ ده قاپالماغان اثبات ایتوگه نی اوچون طرشدیلر؛ فایده لانو مقصدی بله نمی، یاخود سو استعمال ایبو آرقاسنده ضرر کورو اوچونمی؛ ۶-۵ آیدن بیری غایت مهم، سوک درجه ده اجتماعی بر مسئله مز اوستنده اوینالا؛ حال بو که تگی محترم ذاتلر، شول برکت لری قلملری قوللارنده بولغان حالده-بالالرنک طار توشولرینی نماشا

توکلور که تیوشلی چوب...» دیب توصیف ایتمز. حالبوکه شول کتابلر «هدایه» کبک ایگ زور علم و اجتهاد نمره سی بولادز. بر معلمنگ حرکتی بولو صفتی ایله موندن ده قرغانچ حال تصور اولنورمی؟..

بزنگ برمنگ فکر نچه اسلام عالمی تصوف خراب ایسکان، ایسکنچی بره ولرجه فقیهار هلاک ایسکان، اوچنچیلرجه بتون فلاکتلرنی متکلمین کیتورگان وغیرلر (۱). اسلام الوغلرینه لایقلی کوز ایله قاراب تیوشلی قیمتلرنی بیرگان برر کتاب یا که رساله مز باری؟ بز بو خوارلاشولردن نهرسه کوته مز؟ بولار آرقاسنده اسلام دنیاسندن، اسلام عالملرندن، بتمه س - توکه نهمه س علوم اسلامیه و عربیه خزینته نرندن یاشلرمنی، کیله چک و اوسه چک بوونلرمنی و عموماً ملتتی صووتو، نفره تله ندرودن باشقه برر نهرسه حاصل ایتمه می؟ آورونی سلامتله ندرمک اوچون آننگ چیرینی بلور که کیره ک، دیرسکر؛ بو کونده یک آجق آگلاشلغان حقیقت شولدر که آورونی قورقوتلسه یا که چیکندن آشرلسه ممکن توکل اول ترلمیدر.

دنیاده نیندی گنه مسلک بولامسون همه سنده ده سؤ استعمال بولغان، بولوب کیله هم بولاجق. تصوف، کلام، فلسفه، فقه، سلطنت، خلافت، تعلیم و تربیه، اجتهاد مسلک لرینک کیره ک قایوسنغه قولغه آلمه هیچ برسی سؤ استعمالدن خالی توکلدر. بو سؤ استعماللر که قاراب البته اول مسلکلرنک اصل اولرلرینک هیچ برسی هلاکت سببی ایوب قاروا لازم بولمیدر. آلیسه حسن صباحلرنک جنایتلری سیلی تصوف فلان نیدن قباح بولسون؟! بر مسلکنک بعض سالکلرنک قصورلری سیلی اول مسلکنک قصور و قباحتی لازم کیسه ایدی دنیاده قصورسز و قباحتمز هیچ بر مسلک بولماس ایدی. مثلاً عامه نگ تقدیس ایتدیگی تعلیم و تربیه، تحریر و اجتهاد مسلکلرنی آلیق؛ بولارنگ سالکلرندن بوزق و آزغنلر، قصورلی و اهلیتسزلر آزمنی؟ شولارغه قاراب تکی مسلکلرنی ده ناچارغه چفارسه ق اول وقت شول مسلکلرنک اسلام دنیاسنده باشلی بولغان حضرت رسولده حاشا - هم حاشا - ایگ ناچار کشی بولاجق توکلمی؟ مسئله نی، سوزنی توبله بره ک اویلاغانده منه شوندی قورقنچلی و ضررلی حالدرده طووادر. بو کونگی مسلمانلرنک ناچارلقلرینه قاراب دین اسلامنگ ناچار بولوی ایله یاوروبانک قاراش و حکمی یتیمه گانده ایندی آقرنله بز اوزمز شول یول برله بارامز می ایکتی؟ تاریخ عمو میدن خبری بولغانلرغه معلومدر: قرون وسطی ده «جزویت، یسوغ» جمعیتی نوزولگان ایدی. منه شول جمعیت انسانیتکه (۱) بو اورندن ایکی یول قدر جمله توشلدی.

ایتوچی زورلر کبک - سکوت ایوب طورالر. منه شوندی حاللرنی کوروب زور مسئلهلر اوستنده اوینولر، اجتهاد کبی مقدس وعزیز بر وظیفه نی سؤ استعمال ایتولر اوچون بر نأسف ایتسه ک، عالملرمننگ، جن عالملرمننگ، سکوتلری اوچون ایکنچی قایغرامز (۱).

بو مسئله ده نالوغلرنگ زکاتدن کیتوینی، آلارنگ بزنگ منفعتمز که طوتلوب ملی، دینی احتیاجلرمنی قاپلاغان اثبات ایتو اوچون مالی و احصائی متخصص بولو یا که شولارنگ اثرلرندن، استاتیسیتیکادن استفاده ایتوده لازم بولورغه تیوشلی. بولای تیکشر گانده بو استاتیسیتیکالر حکومتنگ آغان نالوغلرینک نیچه پراسینتنگ بزگه، بزنگ ملی، دینی منفعتمز که کیتکانن کورسه تهر ایکان؟.. موندن باشقه حکومت اوزینک آغان نالوغلرینک بتون اهل وطننگ دینی، مالی، توکل حتی عامی، اجتماعی، معیشتی... احتیاجلرینی ده اوتهر که یتیمه گانن زیمستوالر تأسینس ایتوی یعنی موکا یول فالدروی ایله غایت آجق و عملی صورتده نه ایوب طوره بیت. فکر مز چه زکات مسئله سنی حل ایتار که طرشقانده و نالوغلرنگ زکات اولدقارینی اثبات ایتهر که مشقته نگانده شول مذکور خصوصلرنی ده اعتبار که آلو لازمدر. مصلحت عمومیه عله سی اوستنه ینه شول مذکور حاللرنی ده اعتبار که آندی ایسه زکات مسئله سینگ ذا کر افندی فکر نچه حل ایتلوی قطعیا ممکن توکلدر.

زکات مسئله سنه عائد ملاحظه لرم حاضر که شول نه یتلگانلردن عبارتدر.

ذاکر افدیننگ، مینم قاشمده، ایکنچی کیلوشسز حرکتی ده باطنیلر اسماعیلیر حقنده بولغان مقاله سیدر. مین منه شوشندی «اختلافلر» غنه ازله ب بتون مسلمان دنیاسنی گل سلیمی یاقندن غنه طانوب و طانوب طورولرینی اوزمز اوچون غایت قورقنچلی، دهشتلی و هلاکتلی حرکتلردن صاینم. بزنگ بو حقه ده غی حرکتلر مز شول چاقلی آغه کیتدی که بتون مدرسه لرنک تاریخ اسلاملرنده، بتون مجلس و مصاحبه لرمزده، مطبوعاتمزده مسلمانلرنک، اسلام الوغلرینک بتون ناچار صفتلرن و سلیمی یاقلری غنه تیکشره مز و آلارنگ بتون فضیلتلرندن کوز بومامز. اعتبار ایله قاراسه ق ایگ توبه ن قلمچیلر مزدن آلوب ایگ زور عالملر مز که قدرلی اولگی اسلام و علم خادملرینی سوگه مز. حتی شولقدر منطقسز حرکت ایتمه مز که آدیمزده نه لله نی قدر شاگرد اوطورغان حالده هم شولارغه قولمزده غی کتابدن درس بیرگان ساعتدرده شول قولمزده غی کتابنی «اوقه یاغلورغه، کوبدن سبروب (۱) بو حقه محترم موسی افندی حضرتلرنک مقاله لرنی کوره باشلاو بزنی بیک شادلاندردی. ر. آ.

غییدن خبر پیرو

«مرو» شهرینک اطرافنده تورکمن علماسندن بره و: «اون اوچنچی یلنگ آخزلرنده، سمرقنده وقتنده ئلنگرهك زمانلرده بغداددن کیلوبده شونده بیرله شوب قالغان، مسلمان نامنده بر آدمک کتاب چیتنده کوروب کوجروب آدم» دیب، توبه نده کی معنایی افاده ایته طورغان بر فارسی عبارت کورسه ندی. معنا بوندن عبارت:

«ئلوک چاقلرده» سرن دیب» ده نعمت الله ولی دیگان برکشی قاطی آورغانندن سوک، اوزینک آناسینه: «مین اوچ کوندن ئوله من. ۱۳۲۰ نچی یلدرده مسلمانلر آراسنده کوب اغتاشلار بولور و باشلرینه کوب چیتلکلر کیلور. مین شول یلدرده بیر ایله کوك آراسنده، منجیق ایله، فان اجمکده بولغان دنیانی کوروب یوررمین. باری، ۱۳۳۶ نچی یل بیتکه چکنه توشوب، طنچلانوب جنتکه کررمین.» دیمشدر.

شولوق تورکمنلر اچنده، کمدندر روایت ایتلگان دیبوب یورتلمکده بولغان: «۱۳۳۵ نچی یلدرنی کوره آغان آملر کوب بختلی آملردر» دیگان سوز بار. بو سوزلرنگ کملر طرفندن ویندی مقصودلر اوچون ئه یتلورنده هم یلدری قایسی یلدر بولورونده اویلانورغه یول بولسه ده، ییلگوسز بر زمان دن بیرلی، کوبده نگی آملرگه نسبت ایله یازلاوقل ایتله کیلدیکلرندن، کملر طرفندن بولسه ده، ئه یتلوب قالدرلغان بولولرنده، شبهه یوقدر.

بولاردن باشقه: ایران نگ «گنبد قابوس» (جرجان) شهری تیره لرنده اوطوروجی «کوکلهک» اطلی تورکمن طائفه سی آراسنده. موندن یوز یلدر ئلوک بولغان، مخدوم قولی دیگان شاعرنگ، ایران، افغانستانه و حاضر صوغشوجی دولتلرنگ، بعضلرینه طوغری کیله هم اوزی بولغان بیرلرگه، کیله چکده، کملر خواجه بولونی بلدره تورغان سوزلرینی ایشته که گانم بولسه ده. مونده یازوب طورممن.

ینه روسیه و باشقه بیرلرده کی، توبه ن صنف مسلمانلر اچنده، نیندی قومدر، قول اوچندن طونوب، آدمنگ اوتکان، حاضر و کیله چکندن هم طبیعتی ایله اخلاقندن تورلیچه خبرلر پیروب یوروجی، آلاما آلاما کیوملی خاتونلرنگ بارلنی ده معلوم. طبیعی

شولچاقلی زور ناچارلقلر قیلدی که هیچ بر تورلی تعریف ایله آنی آگلانوب بیتکرمک ممکن توگلددر. بو جمعیتنگ تاباغی و قاجو، آستده ایزلگان یاورویا آنی بیک یاخشی تانیدر. لکن شونگ ایله برکه یاورویا بولارنگ فاسفه که، تعلیم و تربیه که ایتکان آزرغه خدمتلرینی ده یاشرمیدر.

خداغه شکر یزنگ اسلامده موندی جمعیتلر بولماغان؛ اما شولایده حاضرگی یزنگ یاشلر مزچه دنیا یار اتلغاندن بیرلی بیر یوزنده مسلمانلردن ده ناچار خلقلر، جمعیتلر یاشامه گان، بزکه شول یاورویانگ جزوئیتلرگه قاراشلرندن و بیرگان قیمتلرندن اورنهك آلورغه تیوش ایدی.

منه مینم شول سوزلرمدن اسلام عالمترینه قارشی بولغان قاراشلریم آگلانسه کیرهك. آلا طرفندن قالدرلغان اول کیگ علم دینگرلرینه، حقیقت میدانلرینه بولغان محبتده بلنسه کیرهك. «شورا» نگ میگا قاراتوب بیرگان جوابی بر آگلانله نتیجه سیدر. قسقه سی مینم ذا کر افندیگه اعتراض شهرستانلردن، طبریلردن استفاده ایتووی اوچون توگل بلنسه استفاده ایته بلمیچه - یولده اوچراغان آغاچ کیسا کلرشی جیوشدرغان کشی کبی آلدینه طوغری کیلگانتی نقل ایتووی اوچوندر. هم تگی ذاتلرنی یالگر مثال ایتوگنه آغان ایدم.

معلم رحیم جان آتایاب. ترویسکی «مدرسه رسوله».

شعر:

شادلق کونهم.

اوچونوب اوچونوب، اوزولوب، اوزولوب،

آشقنوب شادلق کونهم...

ایندی نهی حسرت لعینلر!

سزگه قورقاقات کونهم...

ایندی بیک کوبدن نامر جه یگان یوره کنگ آهلی،

آهلمنگ قبزل اوطن یارالغان یافراغی -

همه سی قورسون... یتهر،

کوکره ککه اوطلر تامماسون!

تامقان اوط سونسون، یتهر،

ایندی جهنم یانماسون...

شیخ زاده بابیج،

بولغانلقدن، احوال ماضیہ دن درست خبر بیرہ آغان کشینک وقائع آتیه دن بیرگان خبری ده درست بولولازم بولوب کیله . اگر برینی درست، ایکسچی سیننی توکل دیسهک، برنرسه نی آقده قاراده دیمک برله بر توسلی کورینه در .

ایندی، بولارغه اوشانسام، «اوشانو یارامی» دیگان اعتقادیه ضرر ایتمک خوف، اوشانسام، کمال موفقیت ایله کوب درست توکلرنی درستلر وکوب ممتعلرنی ممکنلر ایله آماشدروب باروچی یکرمنچی عصرغه اوغلامم بار .

قسقه سی : بو طوریده اعتقاد برله عصرم تنازع ایتهلر، قایسینی عمل قیلدررغه بایمیم؟! نهله اسلامیت، نتیجه یمان بولودن اختراز ایلوب، تقدیر گه ده قوری ایماندن نهی ایتدیکی کبک غییدن خبر گه ده اوشانمق دن منعی اصلی یوقلقدن بولمچه، بلکه اسلام طامر جه یوکه محتاج بر زمانده شوگا ازدحام ایتودن وانسانلرده عظالت پیدا بولودن قورقوبقنه نهی ایتکان بولدیمی ایکان؟ . یوقسه، غیدکه اوشانو، نه یورگه یاراسه، اسلامیتنگ بعض مسئلهلرنده زور اورن طوتا توکلمی صوگ؟..

درست، بوگا نهلی «هیج» دیب قارارلر. اما بو عصر، اصلی بولغان نرسه لر گه توکل، خیالغه صیماغان نرسه لر گه «هیج» دیه حکم چغارونگ اوزینی «هیج» ایلوب بارادر. بارا طوراً آخری، ایسکی منظرلرده زحمت چیگوب، بزاقوغان «ممتنع» غه بیر شارینک اوستنده اورنده بیرمه سلر . ناپالیون بوناپارت، بو عصر کشیسی بولماسه ده: «دنیا ده ممکن بولماغان نرسه یوق» دیب، نه یلوب قالدراغان دیلر . بو «علم الغیب» ده شوندی ممکنلرنگ بری بولسه، بیک اصلسز بولماس. غییدن خبر بیرو نیندی علم؟..

باشقه علم و فنلر ترقی ایتوبده بو، نیچک کوملوب یاطا، بوگانرسه لر مانع بولغان بولالار؟ کوبی اهمیت بار بولورغه ممکن؟ اسلامیت بوگا نیچک قاری، اوشانو، اوشانماونگ آنده درجه سی نیچک؟

یوقاریده، مین بر صانارغه تله گه نلرنی بر دییوب بولامی. مدکور آیت شریفه لر گه قاراب، اورن بیرو ممکن توکلمی؟ معتبر «شورا» مجله سنده شولارغه جواب یازسون ایدی. مین مونی کوتوب طورام .

ابواللیث «مرو»

شور: اساسلی ره وشده جواب یازوب یباروچیلر بولسه جوابلری درج ایتلور.

آندیلرنگ کوبسی، چیچی یالغانچی بولورلر . شولایده، آلارنگ آراسنده، آدمنگ اوزینه ده ییلگولی بولغان اوتکان ایله بر گه حاضرگی حاللر طوغر و سنده، بتونله ی، طوغری کیتوره وکیله چک اوچون نه یتکانلرنینگ ده بعینه واقع بولا طورغانلری ده بولادر .

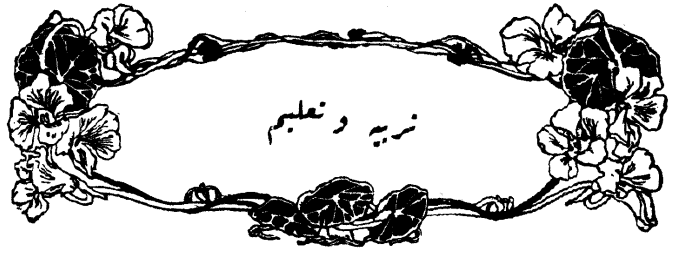
موندن آطلی یلدر مقدم، اتفاقی تصادف ایتکان، شوندی بر بخت قاروچی، به یله نه به یله نه، راضیغمدن باشقه اوچدن طوتوب، اولگی هم حاضرگی اشلمدن دب درست خبر بوردی وشول وقت کیله چکندن بعض نرسه لر سوبله دی . شوگا مین، آزرارق تعجب ایتوب، شوندن صوگ مونگ هم شونگ کبک اوزگه بر نیچه غیچیلرنگ . نه یتکان کیله چکلرنده تجربه لر یاصاب کوردم: اوتکانی درست آتیه آغانلرنینگ کیله چکلری ده غالباً درست کیله . موندی آدملر، باشقه ملتلرده هم بوق توکل . صوگ یلدرده، مدنی یاورو یالیر طرفندنه کیله چکدن خبرلر غزته لرده کورنگه له ب کیته و درست ده چغادر .

مونه، موندی خبرلر، زمان و خلقینه قاراب . «کھانت» «کرامت» ، «قال» دیب ویاورو پاچه دخی اوزینه بره ر توری اسملر ایله آطالوب؛ بر برندن آیلوب یورتلرله لرده، ظنمچه بولارنگ بارسینه ده بر : «غییدن خبر بیرو» دیمک ممکندر .

تاریخلرنگ شهادتینه بنا، بو غییدن خبر بیرونک ثلوكده ، پادشاهلر سراینه قدر تأثیر و نفوذ اجرا ایتووی وحاضرده نفوذینی یوغالتمیچه؛ از آز بولسه ده هر قومنگ توبه ن طبقه سی اچنده بارلغی وعموما یا گدن چغا باشلاوی اوستینه، علماً اسلامزنگ عقائد کتابلرینه کرتدیکلری : «ولی لرنگ کرامتی حق» دیگان سوزلری ده قوشاسه؛ مونک اصلی باردر دیب گمان ایتهر گه یول آچیله . حتی، غییدن خبر بیرو . سورۃ یونس : «انما مثل الحیوة الدنیأ» دیه باشلانغان آیت کریمه ده گی زخرف ارضدن هم آیه الکرسی ده گی مشیة الله تحتینه داخل بولغان علملردن بولوبده، باری، تعلیمات دینی لرنگ ممانعتینه اوچراب غنه دنیا ده حاضر گه قدر، اوزینه تیوشلی بر اورنی آلورغه موفق بولا آلمانغاندر « دیب کوکلگه کیلگان اوی : «بولارنگ قایسی برلرینه اوشانغانده بولمی میکان؟» دیگان اعتقادنی طودرا . لیکن بوگا اوشانوده نهیلر مانع بولالر .

البته، هیچ کمدن خبر آلمانیچه، اوتکان اشلرک حقتنه دب درست ایتوب، بره و خبر بیرسه . عنادا بولماسه، «یالغان نه یته سگ» دیبده بولماسه کیرهک .

شولایوق، هیچ بروجه ایله ثلوك خبری بولماغان آدم اوچون، اوتکان ایله کیله چکنگ ایکسینگ ده غیب بولماقی برابر

تل و ادبیات اوقتو اصوللری

ایکنجی درسی . (درسنگ موضوعی : معنا ، جمله هم آنک باش کیسه کلری بلهن تانشدرو)

بو درسنی مذاکره که باشلاماسدن بورون معلم اولگی درسده شاگردلرنگ اویلرینه بیروب قایتارغان وظیفه لرن نیکشرو صوگره بوره وشده درسکه کرشور:

معلم: - به گز، ایندی شاگردلر نیندیده بولسه بره نه بیرنی اویلاگر (شاگردلر اویلازلر) ایندی نه لگی اویلاغان نه بیرگر طوغریسنده بره نهرسه اویلاگر (اویلازلر). یاری حاضر سزنگ هر قایوگر نیچه شهر سوز اویلادی؟ (شاگردلر ایکی دیه لرل) اییی هر قایوگر ایکی سوز اویلاغانسزدر، اویگر بلهن ایکی سوزنی برکه کیتروب جیناغانسزدر؛ آلارنگ ایکیسن بر برسی بلهن کیلتر به یله گانسزدر. آنه شول اویلاغانگر سوزلرنگ اولگیسی - سز نیندی نه بیرنی اویلاغان بولسه گر شول نه بیرنگ اوزن کورسه ته؛ نه ایکنجیسی سزنگ اول نه بیر طوغریسنده نیچک دیب اویلاغانگری بلدره . (۱)

ایندی بزگه شونی آچق بلورگه ممکن: بز نیندیده بولسه بره نهرسه طوغریسنده اویلاساق، آنه شول اویمز «معنا» بولا. شولای بولغاچ حاضر سزنگ هر قایوگر بره معنا اویلاغان بولاسزمنی؟ به ولی، سین نهرسه اویلیسگ؟ اویلاغان معناگنی نهیت نهلی! علی سین! عارف سین! ..

معنا گنگ نه بیرن - ماده سن - نهیتوب قارا، صادق! یعنی شول نه بیرنی نهیت که سین آنک طوغریسنده نی ده بولسه بر نهرسه اویلیسگ؟ عمران سین نهیت نهلی؟ زفر سین ده اویلاغان معناگنی نهیتوب قارا!

به ایندی شاگردلر، مینم نهرسه - نیندی معنا اویلاغانمی کم بلور؟ بونی نیچک بلورگه بولور؟ مین سزنگ اویلاغان معنلرگنی نیچک بلگان ایدم نهلی؟ .

شاگردلر بز آنی سزگه اوزمز نهیتوب بیرگان ایدک . معلم: - آلائی بولغاچ، مینم نیندی معنا اویلاغانمی بلوگر اوچون، مین ده سز اویلاغان اویمنی یعنی معنامنی نهیتوب بیرگه کیره کمنی؟ .

شاگردلر: - اییی، نهیتوب بیروگر کیرهک. بوندن صوگ معلم اوزینگ اویلاغان معناسن نهیتورده بولای دیب صورار:

صوگ، اویلاغان معناگنی اوزگردن باشقه کشیلرگه تل بلهن سویله به نهیتمیجه، ایکنجی توری بره ریول بلهن آگلآتوب بولورمی؟ ش: - بولور .

م: - نیچک؟ ش: - آنی یازو بلهن آگلآتورغده بولا .

م: - سز اویلاغان معناگنی آگلآتو اوچون نیچه سوزنی برگه قوشوب نهیتکان ایدگر نهلی؟ آلائی بولغاچ ایندی بز اویلاغان معنلرگنی باشقه کشیلرگه آگلآتو اوچون بر نیچه سوزلرنی برگه قوشوب بر برسی بلهن به یله بهیتورگه تیش بولامنی؟ .

ایندی معلم اوشبو ره وشده آگلآتور: (کشیکه بره توری معنا آگلآتورلق بولوب برگه جینالغان سوزلر «جمله» دیب آتالا چونکه بز معنلرنی آگلآتو اوچون سوزلرنی بر برسی بلهن جیناب نهیته مز بیت. آنه شونک اوچون ده آگ «جیناق، جینالغان، یا که جینتیق معناسنده بولغان «جمله» سوزن اسم ایتوب قویغانلر. هر بر جمله ده شوندی ایکی توری سوز بولورغه کیرهک، آلارنگ برسی اویلاغان نهرسه ننگ اوزن، ایکنجیسی آنک طوغریسنده نی دیب اویلاغانلقلنی بلدرسون . هر جمله دن صوگ نقطه قویلور .

یوقاریده غی شوشی تعریف و قاعده معلم طرفدن صنف ناقتاسینه یازلوب قویلور . آندن شاگردلر اوز دفترلرینه کوچروب آلورلر .

بوندن صوگ شاگردلر، معلمنگ قوشوی بوینچه، جمله لر یاصارلر هم اول جمله لره، جمله کیسا کلرینگ خدمتن و اهمیتلرن آگلآتورلر . بوده بولغاچ، معلم نقطه فلان بلهن بر برسینگ آراسن هیچ آیرمیجه، صنف ناقتاسینه دخی بر نیچه جمله لرنی تزوب بازار . شاگردلر ایسه شونلرنی اوز دفترلرینه کوچروب، هر جمله نی نقطه بلهن آبروب هر جمله نگ صوگنده نقطه قویوب یازارلر .

صوگره معلم قرائت کتا بلر نده غی یگلره ک ترتیب ایتلگان مقاله و شعرلردن قسقه جمله لرنی کوچروب آوب یازارغ قوشار . دخی اوشبو ره وشده تمرین یاصاتور :

(۱) بو وظیفه لر و بونده غی مثاللرنگ بعضلری تیز کوندن باصلوب چفاجق بو فان «مکمل صرف - نحو» اسمنده گی درساکمزدن آندی . بو درسک بیان ایتوب کیلگانز یا گنی و مقبول اصوله موافق ترتیب ایتلدی . بونده صرف، نحوگه ایهرتلوب، یورتلدی . سعدی .

معلم : - قارا کر ئه لی منه حاضر مین سزگه شونی ئه یتیم :
 قویاش ... به منه شول جمله بولامی ؟
 ش : - یوق ، بو جمله بولمی .
 م : - مین سزگه نیندی سوز ئه یتیم ئه لی ؟
 ش : - سز «قویاش» دیگان سوزنی ئه یتدیگر .
 م : - بو سوز نهرسه نی کورسه ته ؟ نینی بلدره ؟
 ش : - بو سوز سز اوزی طوغریسینده بره نهرسه ئه یتورگه
 تله گان ئه یرنی بلدره .

م : - بر جمله ولوب چغووی اوچون تاغی نی اشلرگه
 تیش ؟ بو سوزنگ یائینه تاغی نیندی بره سوز قوشارغه کیرهک ؟
 ش : - جمله بولو اوچون آنک یائینه تاغی شوندی بر
 سوزنی آکا ایش ایتوب قوشارغه کیرهک ، اول سوز قویاش
 طوغریسینده نی دیب ئه یتدیگان بلدرسون (شاگردلر قوشار یعنی
 آکا حکم یاغارلر) .

معلم به نه تیک حکملر گنه ئه یتوب ده شول یوقاریده کورسه تلگانچه
 سؤال بیرر . شاگردلر شوکا ایهلر تابوب ئه یتورلر .

نهایت معلم بر برسینه باشقه بولغان ایکی توری ئه یرنگ
 اسملرن یا که ایکی توری اسملکلرنی - ضمیرلرنی - ئه یتوب
 شونلردن جمله یاصالا آلامی ، یوقمی ایکانن صورار . هم ایکی
 توری اش یا که حالنی بلدره تورغان سوزلرنی یعنی فعللرنی یایسه
 صفتلرنی آلوده ، به کر بولاردن جمله یاصالدمی ! دیب سؤال
 قیلور . بولاردن نیچون جمله یاصالماغان صورار .

ایک چیگنده معلم ، شاگردلرنگ برسینه نیندی ده بولسه
 بره ئه یرنی آتاب ئه یتورگه قوشار . ئه ایکنچی برسینه شول
 ایده شی ئه یتکان ئه یرنگ بره اشن یا که حالن ئه یتورگه بیورر .
 شولای اوق ، کیریسنچه ده ایتهر ، یعنی برسندن بره توری اش
 یا که حاللرنی بلدره تورغان سوزلرنی (فعللر یایسه صفتلر کبی)
 ئه یتدرده ، ایکنچیسندن شونلرغه ایهلر یاغانددر .

بوده تمام بولغاچ معلم ، شاگردلر طرفندن ئه یتدیگان ئه یر
 اسملرنگ بره رسن آوب ، شول حقه ده ئه لله نیچه توری جملهلر
 توزدرر . مثلا ، شول ره وشچه :

معلم : - به احمد ، نیندی ده بولسه بره ئه یرنی آتاب
 ئه یتوب قارا ئه لی !

ش : - آت .
 م : - آت ، نی اشلی ؟ .
 ش : - آت یوک تارتا (بو جمله یازدرلور) .
 م : - عارف ئه یت ئه لی ، نهرسه اول آت ؟ .
 ش : - آت حیوان (یازدرلور) .

م : - شا کر ، آت نیندی بولا ؟ ماتورمی ، توکلمی ؟
 ش : - آت ماتور بولا (یازدرلور) .
 م : - نعیم ، آت نیندی حیوان اول ؟ قر حیوانیمی .
 ش : - آت یورت حیوانی (یازدرلور) .
 م : آت تاغی نیلر اشلی !
 ش : - آت جابا ، آت یورتا ، آت کشنی .
 م : - آت اوصال حیوانمی ؟
 ش : - آت یواش حیوان .

ایندی بو درس اوچون بیرله چک وظیفه شولای بولور :
 ۱) معلم طرفندن حکملرگه ایهلر ؛ ایهلرگه به نه حکملر
 قوشدروب یازدرتو اوچون موافق سؤاللر بیرلور . مثلا ، بولای :
 (آ) کم اوقی ؟ نهرسه صوق ؟ نهرسه آق بولا ؟ الخ . . . (ب)
 سین نی اشله دک ؛ اوی نیچک ؟ - نیندی ؟ سلیم نی حالده ؟ قارا
 نی اشله گان ؟

۲) معلم کورسه توب بیرگان مقاله اچندن بر نیچه جملهلرنی
 کوچروب یازارلر هم جمله کیسه کلرینگ نینی بلدرگانلکلرن ،
 نیندی صوراولرغه جواب بیرگانلکلرن آستلرینه اشاره قیلورلر یعنی
 نیندی صوراولرغه جواب بیرسه . هر کیسه کنک آستینه شول صوراونی
 (طبیعی کوچرله چک جملهلر قسقه جملهلر بولورلر) یازارلر .

۳ - شا کردلر اوزلکلرندن بر نیچه جمله لر توزوب کیلترلر .
 معلم : عبدالرحمن سعیدی . «یکاترینبورغ» .

مکتب و اشقول مسئله سی .

دینی وملی مسئله لرمنک ایگ مهمی اوقو و اوقوتو مسئله سیدر .
 ملتنگ جان آزغی مکتبلری بولوب سعادت ایشکلرن مکتب آچار .
 هلاکت اوبقونلردن مکتب صاقلار .

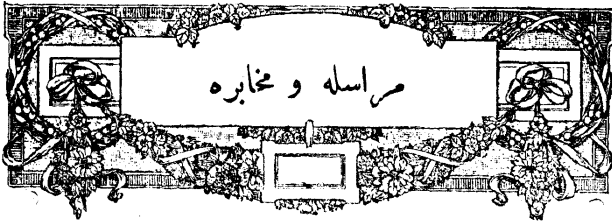
بز ، ابتباه دوربه قدر بارلی یوقلی غنه محله مکتبلری برله
 یتشه دک . بو مکتبلرمن ، ئه کرن ئه کرن اصلاح ایتله بارسه ده ،
 مطلوب ره وشده بولماغانلقدن مادی جهتن تأمین ، یارلی ملت که آغر
 بولغانلقدن اشقول آلدق . چن روسیه لی بولغانلقدن روس تلی ،
 روس زا کونلرن بلو لازم کیلگانلکدن روسچه مکتبلر قوبدردق .
 صوگنی یلدرده اشقوللر ترقی ایتوب ، محله مکتبلرینه رقابت قیلا
 باشلادی . «مکتبمی اشقولمی؟» دیگان سؤال و مقاله لر مطبوعات ده
 کوریلوب ، تورلیچه ملاحظهلر بیان ایتلیدی . فقط ، ئه لیگی اشقوللرمن
 برله گنه مقصد حاصل بولمادی . بو حقه ده یازوچیلرنگ عمومیتله
 سوزلردن آلاشیلاکه : محله مکتبلرمن ، کیرهک قدرن بیره آلیرلر .

توزمزدن اعضا بولغان اوچیتلسکی صاوبت نظارتنده بولسون .
مونه شول ره وشجه محله مکتبیری برله اشقوللر مزننی بر برسینه
بهیلی آلسق اشقوللر مزن ، اصلاح قیلنغان کبی محله مکتبیرلر نندنه
محروم قالمی بلکه اصلاح ایتمکان بولور مزن .

۵ یللق محله مکتبیری تمام ایتمکان بالا ، دینی و ملی تریبهدن
مکمل معلومات آوب ، روسجه ده آز بولسه ده ۲ یل مدتده معلومات
آلغان بولادر . بوندن آرتق او قوون دوام ایترگان بالار ، استه سهر
دینی - رشدی مکتبیرلر ، کیتیرلر ، تله سهر ، دیناوی - روسجه
مکتبیرلر (اشقوللرغه) کررلر . بالانک عمری بوشقه ضائع بولماز .
هر ایکی مکتبیرن توز یه شنده فائده لانه آور ایدی .

خلاصه کلام : مسئله مهم . اوقا ولایت زیمستواسی طرفندن
بیرلگان قرار ، باشقه زیمستوالرغه اورنک بولورغه ممکن . بنا علیه ،
غنائت ایتمه سکه هر توری ره وشده اطرافلی ملاحظه قیلورغه .
ابتدائی اوقو بولور مزنک یازمشن حل قیاونی بر اوج ضیالیرغه غنه
طاشر ماسقه تیوشلی .

ملا : اسکندر الجزوی . «شقه» .

موقوفه ۱۰ «امام غزالی» نام رساله ده امام بخاری استاذ -
لرندن بری شیعه مذهبنه منسوب ابو اسحاق شیعی دیوله در .
بزنگ آرمزده آز کوب سلف عالمترینک اثرلری برله شغله نوچی
مولوی یولداش جنابلی اوشبو سوزنی قاتیغ صورتده جرح قیله
و: «ابو اسحاق شیعی توکل بلکه سیعی ، امام غزالی رساله سینی
تألیف ایتمی ، سیعی سوزینی شیعی برله التباس ایته» دی ، وموگا
قوشوب بعض تمسخرانه وتحقیرانه سوزلر سولیدر . (۲) بزرننگ
مساحة الارض (یر اولچاو) علمینه احتیاجمز بیک زور بولسه ده
ایچمزده کسر ، جذر قاعده لرینی برهانلری برله بله طورغان
طنابچیلر مزن یوق بلکه فقط تخمین برله گنه اش کوره مزن . بو
طوغروده مفصل کتابلر بولماغانلقدن استاذلردن شاگردلرگه
کوجرلوب گنه برر نسخه بیرله ، لکن بو نسخه لده قاعده وبرهانلر
بیان قیلنمی . (۳) بز هر وقت مربع مختلفه الاضلاع بولغان بزنک
مقابل ضلع لرینی جمع سوکنده حاصل جمعنی بر برینه ضرب
ایته مزده ، حاصل ضربنی «۴» عددینه تقسیم قیلوب ، خارج

اشقوللر مزن ، توز تله کمزگه موافق توکل . بنا علیه ، مکتبیرلر مزن هم
اشقوللر مزننی اصلاح ایترگه کیره ک .

اصلاح مسئله سنده نظر بیلر تور ایچه کورینه : مکتبیرلر برله
اشقوللر مزننی برله شددرگه می باخود محله مکتبیرلر توز اختیارلرینه
طاشلاب ، اشقوللر مزنغه توزه تورگه می ، نه لله ایکسینی ده توز
موقعلر نده گنه اصلاح ایترگه می؟ .

بو حقهده توری کشی طرفندن تور ایچه فکرلر سولیه نندی .
بیرگه کده بو یل اوقا غوبیرنسکی زیمستواسی طرفندن اینارودیس
مسلمانلر نک مکتب و اشقول حقهده غی فکرلر ن بلو ایچون مجلس
یاصلو خبری بو مسئله نی دولقلاتدی . لکی افکار عامه بر قرارغه
کیلگانی ، مسئله مطبوعات میدانده حل قیلنغانی یوق نه لی .

مینمجه : حاضرگی محله مکتبیرلر یا گه مفروض مکتبیرلر دن آبروم
یور توب توز باشلارینه طاشلاماسقه کیره ک . ملت ننگ بیوک شعاری بولغان
مکتبیرلر ، نه لگیچه تاشلانوب قالسهر یا گه مکتبیرلر قاشنده مغلوب
بولاجقلر ؛ توزندن توزی بته چکلر در . بو مکتبیرلر میدانغه کیلگانه ،
محله مکتبیرلر بنگ قالوون عقل غه کیتیرگه یارامی . مادی ومعنوی جهتی
بیرلگان ، نمرسز محله مکتبیرلرینه بیروب ، بالاسینگ عمرن ضائع
ایترگه رضا بولغان آتالر طا بلووی ، شکیدر . بر طرفدن بو عمومی
مکتبیرلر ده دینی و ملی تریبه بیرو ممکن کبی کورنسه ده . استقبالیلرندن
امین بولا آلمایچقمز ؛ مکتب زیمستوا مکتبیری ده بولسون . کینه
حکومت مکتبیرلر . عادتده حکومت مکتبیرلر نده جیت ملت لرگه دینی
و ملی مکمل تریبه بیرلمی . بنا علیه کونبی طمع قیلوب ، آزدن
محروم بولغان کبی شول آز فائده لی محله مکتبیرلر دن محروم قالماغای
ایدک . شونک اوچون محله مکتبیرلر اعتبارسز طاشلاماسقه کیره ک ،
بلکه محله مکتبیری برله اشقوللر مزننی ایکسینه اصلاح قیلوب بر برسینه
به یله رگه تیوش . مثلا : محله مکتبیری ۵ یللق یاصلوب ، آخرغی ایکی
یلنده - روس تلی آبروم بر فن ایوب کرتیلور .

۱) روسجه اوقوتو اوچون معلم (اوجیل) زیمستوا بیرر .
۲) اهالی فقیر محله لده یاغو ، یاقترتو راصخودلر ن زیمستوا
کوتدرر . فقیر محله لرگه مکتب بنا قیلو ، مکتب اسبابلری بیرو کبی
بیوک یاردملر نی ده زیمستوالرغه یوکلنه آلسق ، توز مزننی بختلی
صایار ایدک . (۳) اشقوللر ، محله مکتبیرلر نوستون دیناوی معلومات
بیره طورغان ، رشدی مکتبیرلر کبی حساب ایلوب ، ۴ - ۵ یللق
بولسونلر . (۴) اشقوللر ، ۴ - ۵ یل اجنده غرادسکوی اوچیلشچیلر
قدر معلومات بیره آسونلر . (۵) اشقوللر ده دین وتل درسی آبروم
بر فن ایوب اوقولوب کیگ اورن بیرلسون . (۶) دین وتل درسی
اوچون آبروم معلم طوتولسون . (۷) محله مکتبیرلر ننگ اداره سی
اولگیچه ، محله پابوچیتلسواسی ، امام نظارتنده بولوب ، اشقوللر نقی

حدیثی برله احتجاج قیله در . « امام غزالی » نى ترتيب ایتوچى ایچون شوشى قدر کافی . مونده تمسخر و حقارت قیلورلق اش بولماسه کیرهك .

« امام غزالی » رساله سینی ترتیب ایتوچى ، بو اشلى برله تمسخر و حقارت که مستحق بولسه حدیث قنده « امیر المؤمنین » دیب معروف بولغان شعبه نك خالد بن علقماني مالک بن عرفطه دیب تصحیف ایتووی ، « ان رسول الله صلى الله عليه وسلم » احتجر فی المسجد بخص » حدیثی ابن لهبعه نك : « احتجم فی المسجد » دیب کوچرووی ، بعض بر حدیث اماملر نك : « من صام رمضان واتبعه ستا من شوال » ده « واتبعه شیئا من شوال » دیب روایت قیلورلى « مولوی بولداش جنابلری قاشنده نیندی اشلر که مستحق بولاجق لدر ؟ امام مسلم صحیح خنده غی « نحن نجئی یوم القیامة علی کوم » حدیثی بتون نسخه لدرده « نحن نجئی یوم القیامة عن کذا وکذا انظر » (ج ۱ ص ۷۰) روشنده تصحیف برله تارالووی خنده مولوی بولداش جنابلر نك نظر لری نیندی روشنده در ؟

حدیث عالملری آراسنده « تصحیف » کوب واقع بولا ، قصدی صورتده اشله ننگانک سبیلی بو اشلر خنده آتله معذور سانالار . الدارقطنی نك « تصحیف الحفاظ » اسمنده و ابو احمد الحسن العسکری نك « شرح ما یقع فیہ التصحیف والتحریف » اسمنده الوغ کتابلر تألف ایتورلی « تصحیف » نك میدانی بیك کیك بولوغه دلیلدر . محدثلر نك شیخارندن بولغان احمد ابن حنبل حضرتلر نك : « خطا برله تصحیفدن سلامت بولوچی کم بار ؟ » دیگانلگی روایت ایتوله در ، تصحیفدن سلامتک جیتون بولغانلقدن امام نووی ، صحیح مسلم شرحنده « تصحیف » قیلنو احتمالی بولغان اسملرنی تعریف و تصحیح قیلوب جیقادر .

هر حالده اوز خطاسینی ، هر کیمدن الک اوزی اعلام و اقرار قیلوب طورغان بر آدمنی کیمستو و حقارت ایتو یاخشى اش توگل . مولوی بولداش حضرتلری کبک سلف اثرلری برله مشغول بر آدمدن موندی حالنگ صادر بولووی ایچون تأسف ایتدک . خلاصه : ابو اسحاق ، شیعه عالملرندن بولماسه ده بخاری برله مسلم صحیحلر نده شیعه و خوارجلردن روایت ایتولگان حدیثلر قنات قیلورلق درجه ده بار . اگرده کیرهك بولسه بو حدیثلردن مثاللر کورساتو بیك آور اش توگل .

بحث ایتولگان ابو اسحاق نك اسمی عمرو بن عبدالله بولوب نسبتی ایسه « الهمدانی » در . سبع بن سبع صعب بن معاویه که نسبت برله « السیبی » دیبده معروف . ۸۰ یا شلرندن اوتوب ۱۲۸ ده وفات بولدی . و اقدی سوزینه کوره وفاتی ۱۲۹ ده در .

قسمتی مساحت اعتبار ایتهمز . اگرده ضلعلر مثلث بولسه « عمل فضول » اسملی قاعده برله عمل قیله مز . شوشی اوچ مسئله خنده « شورا » ده جواب یازلسون ایدی . خصوصا اوچونجی سؤالده بیان ایتولگان عملمز نك درست بولوب بولماوی دلیللر برله کورساتلسون ایدی . چونکه بو نرسه ، بزنگ بیك اوزاق و قتلردن یرلی کیدلگان اشتباهمزد .

ملا عبدالله بیك موسی بیك اوغلی . ۲۰ نجی آوغوست ۱۹۱۶ نجی یل .
شورا : ۲ نجی ۳ نجی سؤاللر نك جوابلرینی یرو ، حسینیه ، عالیه ، عثمانیه اوشنداق قازان و طرویسکی شهرلر نده گی محمدیه لدرده اوچونجی شاگردلر اوچونجی معلملر که عائد بر وظیفه در . بز ، موللر نك جواب یازولرینی اوتته مز . غیمنازیه ، ربالی خصوصا زمیله یرنی اوچیشجه لدرده اوچونجی شاگردلر مز جواب یازسه لدرده یاری . اما برنجی سؤال که جوابمز اوشبو :

« امام غزالی » رساله سنده ۷۹ نجی یتده شیخ المحدثین محمد بن اسماعیل البخاری حضرتلر نك ، خوارجلر مجتهدی بولغان عمران بن حطان ایله شیعه عالملرندن ابو اسحاق شیعی حضورلر نده تزله نوب حدیث شریف استماع قیلووی بیان ایتوله در .

درست ، مونده ایکی سهو (یا گلش) بار . بری بخاری نك شوشی ایکی کشیدن واسطه سز حدیث ایشتووی و ایکنجیسی ده ابو اسحاق نك شیعه عالملرندن بولووی ماده لریدر . حقیقت حالده بو ایکی یا گلشونک برنجیسی محمد عبده حضرتلر نك « الاسلام والنصرانیة » اسملی مقاله لرینه و ایکنجیسی ده نصر الهورینی تصحیحی برله « بولاق » ده باصلغان نسخه که اعتماد قیلو سببندن واقع بولغان ایدی . میلادی برله ۱۹۱۰ نجی یل آخرنده باصلغان رساله ده گی اوشبو سوزلر نك خطا بولغانلی « امام غزالی » مؤلفی طرفندن ۱۹۱۱ نجی یل ۱ نجی نویابرده چیقغان « شورا » نك ۶۵۱ نجی یتنده « خطا قیلنمق بنعمه اشیدر » دیب اعلان قیلنغان و اوشبو موضوع دخی ده ۱۹۱۳ نجی یل ۱۲ نجی « شورا » نك ۳۵۶ نجی یتنده تکرار ایتولگان ایدی .

« امام غزالی » رساله سینی ترتیب ایتوچى کشی ، خطا قیلغان ده ، شول خطاسینی بلووی برله هیچ کیچکمی عالم که اعلان ایتکان ایکان مونده قاتیغ جرح قیلورغه و تحقیر ایتولر که نیندی حاجت بار ؟ . حقیقت حالده بو ایکی یا گلشلق ، مسئله نك اساسنده توگل بلیکه بر اساسی قاعده که مثال ایتلو ماده سنده گنه بولوب آنک اساسی درستدر . امام بخاری ، عمران بن حطان عصرینه بولغان بولماسه ده آنک حدیثی صحیح ده کوچرووی بار . ابو اسحاق ، شیعه عالملرندن بولماسه شریک بن عبدالله ، اوز نك شیعه ایکانلگینی هیچ کیمدن قورقمی دعوی ایتدر ایدی . بخاری ایسه شونک

انشاء:

محترم مبعوثلره

حرمتلو مبعوثمز قوتلوغ محمد میرزا تفکیلوف حضرتلرینک «تورکستان گه» کیلو مناسبتلری برله.

۱

ساجلیگان باشکزرگه ای ملکلردر، زرلردر،
شکر کفتارکزرگه گوش آشمش بحر برلردر...
یلکزرده همینشه خضر بیرگان زرکمرلردر،
قوزی دیک کوزوکرگه تیلموران مظلوم شهرلردر.
چیچکلر، غنچهلردر، صبح صادقدر، گهرلردر،
سزه مدحیهلر انشا ایدن شمس، قمرلردر.

۲

ایرورسز «جنت الامداد» رضوان کوثره ساقی،
سزه مقتون در مظلوملرک قارهسی هم آقی،
جهان باقی، تمدن باقی: هر بر سوزوکر باقی،
بانارسه ایلاگان زاری آگا روزگار تیرناق:
چیچکلر، غنچهلردر، صبح صادقدر، گهرلردر.
سزه مدحیهلر انشا ایدن شمس قمرلردر.

۳

بولوطلر، تاغله، تاشلر وکوللر، حوض، انهارلر،
طوطیلر، صاندوغاچلر، قمریلر، بلبل، چمنزارلر،
قویاشلر، آی، یولدزلر، فضالر، بارچه یوق، بارلر:
سماوی قولرکزرگه باقار، ابدال، ابرارلر،
چیچکلر، غنچهلردر، صبح صادقدر، گهرلردر،
سزه مدحیهلر انشا ایدن شمس قمرلردر.

۴

توشارسه سایهسی کیمنگ باشینه گر قئاتکزر!
آرغه بخت، اقبال بخش ایدر آب حیانتکزر!
او ملت اوغلیدر، سزگه اوغول قزلر بناتکزر!
جواهر دانه برلهن یازیلودر تاریخده آتکزر!
چیچکلر، غنچهلردر، صبح صادقدر، گهرلردر:
سزه مدحیهلر انشا ایدن شمس قمرلردر.

۵

ملکلر «سزله» حور، پریلر ایتسام ایلر،
هما، عنقا، طاوسلر: جانوار احترام ایلر،
کوروب یوزوگری اجرام یولینی انتظام ایلر
مشیات آلهی سزگه تعظیم نظام ایلر.
چیچکلر، غنچهلردر، صبح صادقدر، گهرلردر:
سزه مدحیهلر انشا ایدن شمس قمرلردر.

۶

ایتار اشجارلر عطف نظر سزگه بولوب محزون
ولی قان حالتنده لالهلر سوزوکره مقتون
بولوب، یادگری ذکر ایلاشور قوشلر کون تون،
لسان حال ایله یغلاب آقار سزگه بزم «سیحون!»
چیچکلر، غنچهلردر، صبح صادقدر، گهرلردر:
سزه مدحیهلر انشا ایدن شمس، قمرلردر.

۷

بو انعام شهنشیدن بولوب «توران» یمز محروم،
بوتون اهل وطن کولگی دلی، بغری ایرور مغموم!
وطن نگ صادق اوغلی برچهسی تلسز لغه محکوم!
«عدالت منبری، سیلر بزی!» دیر ملت مرحوم!
چیچکلر، غنچهلردر، صبح صادقدر، گهرلردر،
سزه مدحیهلر انشا ایدن شمس قمرلردر.

۸

تلکهر سوزوکر، مردهیه جان بخش: مسیح آسا،
فدادر جانلر، جانانلر، جانکزه جانا!
کوزی تیرمولادر «توران» لیلر یولکزه حالا،
ایدن خدمتلرکزر میوه سیدر عرشدن بالا!
چیچکلر، غنچهلردر، صبح صادقدر، گهرلردر:
سزه مدحیهلر انشا ایدن شمس، قمرلردر.
لطف الله عالمی. «ننگان».

۹

نیندی یهم بیرسن قارکنغو، بوش حیاتنده کوب یهشهو؛
مگ قابات آرتوق میگا مک یل یهشهو دن یل یهشهو!
بر طنچلی - شادلی کونده کیگکنه آلسام صولوش:
شول کونم قیمتلیرهك شوقسز عمردن مگ اولوش.
عالمجان آقچورین العارفی.

متنوعه

طوطی نامه . فارسی تلنده «طوطی نامه» اسملی مشهور بر کتاب بار. کیم طرفندن و قایسی اورنده قایسی عصرده تألیف ایتولگانلگی آجیق معلوم بولماسه ده مسلمان عالمرندن بری طرفندن یازلغانلی معلوم. قانونی سلیمان سلطان زمانده مونی بعض بر تورک عالمری تورکیچه گه ترجمه ایتدیلر، شوشی ترجمه بر ایکی مرتبه «قازان» ده باصلغان ایدی. صوگ و قتلرده مذکور ترجمه نی عبدالعلام افندی فیضخان، قازان شیوه سینه آلماشدروب باصدرغان ایدی. طوطی نامه، بیك كوب زمانلر مقدم آوروپا تلرینه ترجمه ایتلوب تاراتندی. غراف تولستوینگ اهمیتلی و فلسفی حکایتلرینگ منبئی اوشبو ترجمه لر ایکانلگی روایت قیلنه در.

صوگ کونلرده «طوطی نامه» نی فارسچیچ بولغان اصل نسخه دن آ. بالاگین و پ. سوخوتین اسملی کشیلر Тути-нама اسمی برله روسچه گه ترجمه ایتدیلر. حاضرنده بو باصمه هر بر مشهور کتابچیلرده ساتولادر.

شیرلوك هولیسس . انگلیز طرفندن تألیف ایتولگان و هر تورلی حیله و مکرلر برله طولی بولغان بو اثرنگ شرق خاقل طرفندن یازلغان اثرلردن آلفغانلی معلوم. صوگ و قتلرده آوروپا و آمریکا مؤلفلری مشرق خلقلرنده بولغان اثرلرنی ترجمه ایتوب و تورلی اسلوبلر برله اوزگر توب اوز ماللری روشینه کیتوره و اوز ماللری قیلوب بازارغه چیقارا باشلادیلر. درست، بو کونده یاریژ، بیرلین، لوندون و نیویورک شهرلرنده بولغان یاشرون پالیتسه لرنگ هنرلری، آدم ذهنی یتارلک توگل، مونلردن یاشرله طورغان و مونلر بلعی قالا طورغان اش یوق، دیب آیتورلک درجه ده در. شولای بولسه ده مونلر مشرق خلقلرنده بولغان حیله لر، هنر و مکرلرنگ ده درجه لرینی تقدیر ایتلر و شونلردن فائده له نلر. میلادی برله ۱۴ نچی عصرده معین الدین اسملی بر عالم طرفندن یازلغان قصه و ادبیات کتایینی ایتالیا نچه گه ترجمه ایتکانر ایدی. شونی ایسه بر فرانسز فرانسزجه گه کوچروب زور بر حکایت کتایینی یاصاب چیقاردی. وولتر طرفندن یازلغان مشهور بر مجموعه نك «صادق» اسمی برله عربچه یازلغان بر اثر ایکانلگی صوگندن بلنگان ایدی.

نوهیکرو . آفریقا خلقلری، توجکرو گه بیك اهمیت بیرلر و «توجکرو، دنیاده بر حادثه بولوغه علامت» دیب اعتقاد قیللر. توجکروچی گه جواب بیرو (دعا قیلو) آوروپاده بیك ایسکی زمانلردن بیرلی کیله طورغان عادتدر. بعضیلر مونگ سینی: «ایتالیاده بیك

زور بر سرایتلی خسته لک پیدا بولدی. بو خسته لک گه اوچرا وچیلر توجکرو لر ایدی، شول سببلی بو عمومی خسته لک گه «اولم توجکروگی» دیب اسم بریدیلر، توجکرو وچیلر گه مبارکک و رحمت برله دعا قیلو شوندن صوگ شایع بولدی» دیب کورسه تله لر. توجکروچی گه جواب بیرو عادتینگ عیسی پیغمبردن مقدم اوک بولغانلی حقتده روایتلر بار. بو اش ایران و هندولرده بار ایدی. هر حالده، توجکرو گه جواب بیروده گی سبب بیك معلوم توگل. توجکروماز گه تله وچی کشی ایچون ایکی بازماق برله اوستکی ایرنی طوتوب قسارغه تیوش. بو اش توجکروکنی طیاددر. «المقتطف».

مالما مقنره تعصب . هندستانده بولغان برهنن ایشانلرندن بری آمریقادا سیاحت قیلوب دینی نظقلر سویله ب یورگان ایدی. کیوملری اوزون و باشنده آپیاق چالما بولو سببلی خلقلر بیك عیسنیدیلر. کشی کوزینه غریب کورنماز ایچون کیومنی آلماشدرو حقتده نصیحت ایتکانلرنده «باشقه کیوملرنی آلماشدرسام ده چالمانی آلماشدرو احتمال یوق، چالما بزنگ اوز کیوممز. مونی یهودلر برله مسلمانلر بزدن آلدیلر!» دیب چالماسینی سالورغه رضا بولماغانلغینی روایت ایتلر.

حکایه

عبدالمجید خان.

حرمتلر ابوبکر دیوایوف جنابلرینگ روسچه یازوب روسچه مطبوعاتده نشر ایتدرگان حکایتلری کوب. بو حکایتلر روس مطبوعاتنده بیك سو بولوب اوقولادر. شونک اوچون بز اوشبو حکایتلردن بعض برلرنی اوز تلمزگه ترجمه اتوب «شورا» ده باصدرونی موافق کوردک. باشلات اوشبو «عبدالمجیدخان» حکایه سینی ترجمه قیلدق بو حکایتلر، بزده «خلق ادبیاتی» جمله سندن صالورغه تیوشیللر.

بورون زمانده تورک ایلینگ بای و ابرکن و قتلرنده عبدالمجید اسملی برخان بولغان. بونک یاخشیلغی، توغریلغی بوتون اطرافقه یلگولی بولوب، خلقی هر وقت خانگ اوزینه کیلوب حکم ایتدرلر ایکان. بوتون دعوالارنی، جانجاللرنی اوزی قاراب اوزی باشقارغانه، همه کشی بو خاتنی بیك یاراتا ایکان.

کونلرده بر کون بر ایگنجی قارت، بر بایدن بیر ساتوب آوب ایگار گه باشلاغان. صابان سوروب یورگان وقت صابانینا تله کوب بر چولمه ک آلتون چققان. ایگنجی مونی آوب تورلیچه اویلاب قاراغان، اوزینه آوب قالددرغمی، تلهه بیرنی صاتقان

سليمه ننگ بوسوزلرندن خان بيك شادلانوب: «سيگا خدانگ

رحمتي بولسون» ديب آلتونتي كبرو آغان .

خان وزيرلرن جييوب آلتون تورسندە تاغندە صورآغان .
آردان بر وزيرى: «آلتونتي تابلغان اورينه كومەيك» ديگان .
عبدالعليم اسملى ايكنجى برونيز: «يوق، تابلغان نەرسەنى
كبرو كومەرگە يارامى، خدانگ بيرگان دولتن كبرى تاشلاو
كيلشمەگان اش، اول آلتونغە بر بيردە زور باقچە ياساب، تورلى
ييمشلىر اوستورگە، يتيم، فقيرلرگە شول ييمشدن فايدلاندرورغە
تييش» ديگان . خان وباشقە وزيرلر بو فكرنى بيك ياراتقانلر .
همەسى دە شونى درستلەگانلر .

خان توروب: «اى مينم عقلى وزيرم عبدالعليم، آل شول
آلتونلرنى، اوزك شول باقچەنى ياسا، اوزك قارا، اوزك تريه
ايت؛ ديب آلتونلرنى وزيرينه بيرگان .

عبدالعليم آلتونلرنى آلا، خانلقك هر طرفينه كشيلىر ييازتوب،
تورلى ييمش آغاجلرن جيدرته، توقسان مك آغاج كيترتوب،
هر برسينه برەر آلتوندىن توقسان مك آلتون بيره . قالغانلرينه
باقچەنى قاراب تريه قيلورغە اوطوز كشى ياللى . اوچ يلنگ
اچندە بيك زور باقچە ياساب بيررگە قوشوب، بيك هيبت، باقچە
اوچون موافق بولغان بر اورندە آلب بيره .

كونلر تونلر اوتە، اشچيلر باقچەنى بيك طرشوب اشليلر .
عبدالعليم آلارنك اوستندن قاراب، باقچەنى بيك ياخشى ايتدروب
اوستورگە، ييمشلىرنگ تورليسندن اوطورتورغە طرشه . اوچ يل
لوتكاج، باقچە بيك زورابه، تمام اوسوب يتە . ييمشلىرى شول
قدر كوب بولاكە آغاج كوتەروب طوره آللى باشلى .

بوتون باقچە اچى ماتورلانى، دنيانى ياقترتقان قوايش نورى
آغاجلرنك كوبلگىشندن، ييمشلىرنگ موللغىندن بيررگە توشه آللى .
اسسى كونلردە، قوايشنك بيك قاتى قزدرغان وقتلرنندە باقچە
اچى قارا گئو، صاب صالغن بولوب طورا .

كونلردە بر كون باقچەنگ تورلى اورنلرنندە بريليات،
آلماس، انجولردن بولغان ييمشلىر اوسه باشلى . باقچەنى نورلاند
رەلر . قارا گئو تونلردە، بولوطلى كونلردە باقچە اچى ياب ياقتى
بولوب تورا . كون بلەن توتتى آيروب بولمى . عبدالعليم مونى
كورو بلەن حيران بولا . نيشلەرگە بلمى، آبتري، خداغە شكرلك
قيه، شادلانە .

خانغە باروب باقچەنى تاماشا قيلوون اوتە: «اى حرمتلو
خانم، مينم تريه قلوب اوسترگان باقچەمنى باروب كورسەكر،
فرمانكرنى نيچك اوتەگانمنى قاراسا كراخشى بولور ايدى» دى .
عبدالعميد خان اوزينك ياقن كشيلىرى، وزيرلرى بلەن

كشيگە ايلتوب تابشورورغەمى؟ .

بر آز اويلاغاچدە، اوزينه قالدرونى برده درست كورەيچە،
جبرنى صاتقان كشيگە آلب بارغان: «مونه سينك بيركدن بر
چولمەك آلتون تابدم، سزنى بولورغە» تيوش ديگان .

جبر ايهسى: «يوق، مين آنده آلتون كومگانم يوق،
مينكى توكل، نيچە يلر اول بيرگە اشلق چەچدردم، ميگا برده
آلتون اوچراغانى يوق ايدى، بوسينك بخت، سينكى، سين
آل، مين آلعيم» ديگان .

ايكنجى قارت: «يوق، مين يرينگنە آلم، آلتون سينكى»
ديگان . قارت كوبى بيرورگە ايتسەدە، بير ايهسى كونمەگەج؛
«آلى بولسە ئەيدە خانغە بارابز، اول نەرسە بلەن حكم ايتسە،
شوكل راضى بولوربز» ديگان .

ايكىسى خانغە باروب، تابلغان آلتون تورسندە سويلەگانلر .
خان وزيرلرن جييوب كيگاشكان، اويلاشقان . آرالارندن بر وزير
توروب: «تقصير، بردن تابلغان خزينه خاتقى بولورغە تييش»
ديگان .

وزيرنگ بو سوزينه خان بيك آچولانوب: «احمق سين،
يرنى صاتقان كشى دە آغان كشى دە آماغاچ، مين نيك آلیم،
اول آلتونلر مينكى منى، مينم بابالارم كومگانمنى آنى؟» ديگان .
ايكنجى بر وزير: «تقصير، بو ايكنسنگ اوغلو، قزى بار
ميگان؟ بار بولسە، آلارنى برسەن برسينه ئويلەندريپك دە، آلتونتي
قز بلەن اوغل آراسندە بولەر بز» ديگان . خان بولاردن:
«اوغلكر قزكر بارمى» ديب صورآغان .

بيرنى صاتوچى: «مينم هارون اسملى اوغلوم»، آلوجى:
«سليمه اسملى قزم بار» ديگان . خان بولارنى ئويلەندروب،
تابلغان آلتونتي بيرورگە قوشقان . بولارنى كيلشترەلردە، آلتونتي
قز بلەن يگكە كيتروب بيرەلر . سليمە، آلتونتي كورو بلەن: «قارا
ئەلى هارون، بو آلتونتي بز نيك آلوربز، بزنگ ئەتيلر بزمونى
آلماديلر، بويت بزنى توكل، ايكنجى كشيكى، ئەگەردە آلساق،
قيامت كونندە خدا حضورندە نى ديب جواب بيرورمز، بز خانغە
ئەيتيك بونى بزىن آلسون، كشينك نەرسەسى بزگە كيراك توكل،
الله تعالى كشينك آشى تورغان آشن . عمرن نقديردە يازوب
قويغان، بز اوزمزگە خدا طرفندن بيدگولەنگان رزقى غنە آلىق،
كشينك حقى بزگە كيراك توكل» ديگان .

خانغە كيلوب سليمە: «تقصير، بو آلتونتي بزىن آلساكر
ايدى، ئەتيلرئز آلماعان كشى نەرسەسن بز نيچك ايتدروب آلىق،
الله تعالى بزنى ياراتقان وقتدە رزقمزنى دە ياراتقان، رزقمز بئسە،
بزده بو دنيادن كيتەرگە تيشليمز» ديگان .

و طوفان نوح قدنجا منه فرقة
و لكن طوفان المنية عام .

صوغش ميدانندن اڭ صوڭ يازغان مکتوبى ۲۱ نچى ايون
تاريخنده بولوب مذکور مکتوبنده طرفه بن عبدنگ :
لعمري بان الموت ما اخطأ الفتي
لکا لطول المرخي و ثنياه باليد
ديگان ييتى يازمشد . الله تعالى حضرتى اوزينگ رحمتى برله
مشرف ايتسون ، آنا آناسينه کورکام صبر بيرسون !
ترجمه جاليى « آثار » ده يازسه کيرهک .

ر. ف.

اداره دره

صوغش احوالى سببى هر نرسه نك بهاسى عادتدن طش
کوتارلگانلگى شيکلى کاغد بوياو و باشقه نرسه لرنگ بهالرى هم
اش حقلرى فوق العاده آرتوب اولگى نك بر نيچه مثانه يتدى .
شوگا بنا «شورا» نك بهاسينى اوزگار توب توبانده كيچه آرتدررغه
مجبوريت کورلدى . شوييله که :
اوشبو يل اوکتابر باشندن باشلاب «شورا» نك حقى يلغه
۸ صوم ، يارتى يلغه ۴ صوم ۳۰ . اوج آيغه ۲ صوم ۲۰ . بر
آيغه ۸۰ . بره مله ب ۴۰ تين . چيت مملکتلرگه يلغه ۹ صوم .
آدرس الماشدرو ۴۰ .

اوکتابر باشندن يازيلورغه آچه يياروب اولگرگان كشيلى نك
يوزاريدى غى حساب بو نيچه يازلغان مدتلرينه قاراب داياليتلنى آچي
بيارولرى اوتله در .

اوشبو بايرامده تيليفراملر ، مکتوبلر و کارتچكلر يياروب تيريلد
قىلغان دوستلر مزغه رحمت اوقيمن .
رضا الدين بن فخرالدين

ناشرى : «محمد شاکر و محمد ذاکر راميفلر» .
هرى : رضا الدين بن فخرالدين .

باقچه نى قارارغه كيله . باقچه نك ماتورلغينه ، ييمشلى نك زورلغينه
حيران بولا . عبدالعليم ، خانقه تولى طعاملر ، باقچه ده اوسكان
تهلمى ييمشلى حاضرلى . خان ، عبدالعليم که : «اي مينم دوستم ،
بو ييمشلى ميگا هم مينم شيکلى كشيلى اوجون اوسترلمه گان ،
بهلكه يتيملر ، فقير ، مسكينلر اوجون حاضرله نگان . شولاي بولغاچ
اوزينگ تيشلى كشيلى بيررگه كيرهك » دى .
شول وقت بر كشى آلماس ، انجو شيکلى قيمتلى ييمشلى نك
خانقه كترمكچى بولوب برسن اوزه . شوندوق ايكي قولى قوروب
بيررگه ييغلا .

خان بو واقعه نى ايشتكاج ده ، ايكي ركعت نماز اوقوب ، الله
تعالى دن سورى : «اي مرحمتلى ، شفقتلى الله ! بو بنده گنگ
اشاه گان اشن ، قىلغان گناهن عفو قيل ، اسماعيل پيغمبرنگ
حرمينه قوللر سلامت له ندر » ديب دعا قىلا . الله تعالى دعاسن
قبول ايتوب قوللرى سلامت له نه . موندن صوڭ خان تهته : «هيچ
بيررگه قيمتلى ييمشلى نك آلما كتر ، باشقه سندنغنه آلكر ، اوزيكرگه
زيان كيلوى شبهه سز ، نه يتكائى توتوكر » دى .
بو باقچه حاضرده ده بار . اسمى «مازاندران» . اول باقچه ده
مايموللر ، وحشى آدملر ، بيك كوب حيوانلر طورايكان .
ترجمه قىلجى : احمد سردار . «تاشكند» .

ميان عبدالاول افندى

«شورا» ده دينى واجتماعى مقالهلر يازوجى ميان عبدالاول
افندى نك صوغش ميداننده وفات بولغانغى حقنده خبر آلدى .
اگرده درست بولسه بو حال الوغ مصيبتدر .
ميان عبدالاول افندى هر وقت اهميتلى مسئلهلر حقنده فكر
يوروته در ، روسيه مسلمانلرى ايچون بو كون هم ده كيله چكده
كيرهكلى بولاجق موضوعلرنى صايلاب يازادر ، مسلگى معتدل
وعقيدى سى درست بر يازوجيمز ايدى . آلداغى كونلرده مونگ
بيك فائده لى بر كشى و حرمتلو سلفلرينه خيرلى خلف بولاجضى
اميد ايتهدر ايدك . فقط بزنگ آرزومز يرينه كيلمادى ، الله تعالى نك
حكمتى يوردى .

«شورا» اورنبورغره اونه بشمه كونه بر ميقناه ادبى ، فنى و سياسى مجموعدره .

ТАКСА ЗА ОБЪЯВЛЕНІЯ: НА 2-Й СТРАНИЦѢ ОБЛОЖКИ
30 КОП., НА 3 И 4 СТР.—20 К ЗА СТРОКУ ПЕТИТА.
Адресь: г. Оренбургъ, редакціи журн. „ШУРО“.

آبونه بدل : سنه لك ۸ صوم ، آلتى آيلىق ۴ صوم ۳۰ تين .
«وقت» بران يررگه آلوجيلرغه :
سنه لك ۱۵ صوم آلتى آيلىق ۸ صوم ۱۰ تين در .